

KÜRESELLEŞME SÜRECİ-KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM-TÜRKİYE..

Münir Aktolga

Mayıs 2010

Sitenin „Aktüel-Köşe Yazıları“ kısmında çıkan en son yazıdan sonra („Statüko Mühendisleri-nin İşi Gerçekten Çok Zor“) aldığım bir e-Mail'e verdiğim cevabı burada da yayınlıyorum:

Sevgili Mehmet,

O kadar güzel sorular sormuşsun ki, hemen laptopun başına oturdum!

1-“AK-PARTİ nedir, kimi, neyi-hangi süreci temsil ediyor ve daha ne kadar başta kalacak?
2-„AB'nin giderek artan derdleri onun da dönüşmesi gereğini ortaya çıkarmadı mı? Bir kapitalizm projesi olmanın ötesinde de AB çalışan sınıflar için bir ileri deney olarak yeniden çözümlenemez mi, emeğin özgürce hareket ettiği ve sosyal hakların eşitlendiği bir büyük coğrafya olamaz mı”?

Aslında her iki sorunun cevabı da sitedeki 5. Çalışma'da var. Bu nedenle, biraz uzun bir cevap olacak ama buradan aktarma yaparak konuya açıklık getirmek istiyorum. Yazı başlıklarını da “içindekiler” olarak öne aldım, eğer hepsini okumaya vaktin olmazsa istediğin kısımları seçebilesin diye:

Ama en sonda ortaya çıkacak sonuçları hemen önceden şöyle ifade edebiliriz:

İstersen önce AB'ye ilişkin olan ikinci sorudan başlayalım: Hayır! AB bu işin platformu olamaz!...O bambaşka bir olaydır..ne olacağı da henüz daha belli değil..

Ama, Türkiye'nin AB'ye giriş mücadelesi ayrı birşey. Türkiye bunun için sonuna kadar mücadele etmelidir. Sonunda AB'ye alınmayacağını, ya da kendisinin buna ihtiyaç duymayacağını bilse bile gene de bu mücadele sürmelidir. Çünkü, bugün Türkiye'de AB mücadelesi demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır..

Birinci soruya gelince: “AK-PARTİ nedir, kimi, neyi-hangi süreci temsil ediyor ve daha ne kadar başta kalacak, AKP uygun bir termostat mı” diyorsun.

AKP henüz daha bir termostat değil! Çünkü termostat, belirli bir denge durumunu-statükoyu muhafaza edebilme aracı oluyor. AKP ise, henüz daha eskiden beri varolan statükoya karşı mücadeleyi temsil eden bir örgüt. Evet, AKP halktan oy alarak hükümet oldu, cumhurbaşkanı AKP içinden seçildi, ama o henüz daha devlete hakim olmadı! Düşünebiliyormusun, iktidarda olan, ama devlete egemen olamayan bir burjuvazi var Türkiye'de! Eğer AKP burjuvaziyi temsil ediyorsa, o zaman Türkiye'deki devlet kimin-hangi sınıfın devletidir? Öyle, “asker-sivil aydın zümrenin”, ya da “küçük burjuvazinin”, veya, “bürokrasinin” diyerek falan işin içinden çıkamayız! Kimdir, nedir o “bürokrasi”? Bürokrasi bir sınıfa dayanır. Eğer burjuvaziyi AKP temsil ediyorsa, o zaman, AKP'ye karşı mücadele halinde olan bu “bürokrasi” kimi, hangi sınıfı temsil ediyor?

Ne zaman ki burjuvazi-AKP devlete hakim olur, “bürokrasi” adı verilen Osmanlı artığı Devlet Sınıfı'nın kolu kanadı kırılır, burjuvazi “devletin asıl sahibi”(!) haline gelir, işte ancak o andan

itibaren AKP de (ya da, eğer o duruma gelince burjuvaziye AKP değil de başka bir parti temsil ediyorsa o da) tıpkı bugünkü CHP gibi statükoyu korumanın bir aracı haline gelir. Ama bugün için AKP halâ yükselen burjuva devriminin örgütüdür, bu yüzden de onun amacı, statükoyu korumak değil, varolan statükoyu yıkarak onun yerine kendisinin temsil ettiği sınıfın düzenini-denge halini-statükosunu oluşturmaktır..

Ama devrimcilerin-ilericilerin amacı oturupta AKP ye ömür biçmek, ne zaman gider hesabı yapmak olamaz! Devrimciler-gerçek anlamda solcular- gelişen-ilerleyen sürece bakarlar. Kim bu sürecin içinde yer alıyor, ona destek oluyor, kim onun karşısında duruyor ona bakarlar..İttihatçılar-ittihatçı solcular ise, bunlar doğuştan toplum mühendisi oldukları için, toplumu yukardan aşağıya-bazan da komplolar düzenleyerek-değiştirmenin (aslında değişimi engellemenin) çarelerini ararlar...

İÇİNDEKİLER

YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR.....	2
“AVRUPA BİRLİĞİ” NEYİN ÇABASIYDI.....	3
ÜRETİCİ GÜÇLER “SOSYALİST SİSTEM” ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ.....	5
KÜRESEL YENİDEN DOĞUM İÇİN BERLİN DUVARININ YIKILMASI YETMEZ	9
ULUS-DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR.....	12
„KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM“, „GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER“ VE TÜRKİYE	14
HEM „ULUSALCI“, HEM DE KÜRESEL DEVRİMCİ OLMAK MÜMKÜN MÜDÜR.....	17
KÜRESEL-toplumsal BİLEŞİK KAPLAR TEORİSİ.....	19
KÜRESELLEŞME-ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ-SINIF MÜCADELESİ.....	19
GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK.....	23
KÜRESELLEŞMENİN ÖTESİ.....	24
YENİ TİP TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ.....	24
GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR:BİLGİ TOPLUMU.....	26
GELECEKTEN BAHSEDİYORDUK değil mi.....	29
KÜRESEL MUHALEFETİN DOĞUŞU-BUGÜNÜ YARINA BAĞLAYAN YOLLAR.....	32
KÜRESELLEŞMEYE KARŞI MUHALEFET.....	33
SİSTEMİN KENDİ İÇİNDEKİ MUHALEFET.....	35
NEREDEN BAŞLAMALI.....	37
NASIL YAPMALI-KÜRESEL BİR SOL HAREKETİN ÖRGÜTLENME İLKELERİ	38
MARKSİZM VE Bİ LGİ TOPLUMUNU YARATMANIN DİYALEKTİĞİ.....	38
DEVİRİMİN ÖNCÜ GÜCÜ BİLİM İNSANLARIDIR.....	40

Evet, aşağıdaki satırlar “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri’nin Esasları”ndan:¹

YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR

Dünya ikiye bölünüp de, iki dünya arasındaki ilişkileri belirleyen temel unsur soğuk savaş haline geldikten sonra, kapitalist dünyanın kendi içindeki ilişkiler de değişmeye başlar...

Ama, giderekten, kapitalist dünya içindeki değişme sadece kapitalist ülkeler arasındaki ilişkilerle de sınırlı kalmaz. **Kayıtsız şartsız tekel egemenliğine dayanan eski tekelci kapitalizmin-emperyalizmin kendisi de değişmeye başlar.** Çevrenin-dış dünyanın-değişmesi, eski biçimiyle tekelci kapitalizmin varoluş koşullarını da yok etmiştir. Dünyanın

¹ Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri’nin Esasları- www.aktolga.de 5. Çalışma..

ikiye bölünmesi bunun için bir milad olmuştur adeta. Tekelci kapitalizmin yeni koşullarda daha önceki varoluş biçimini gerçekleştirmesi-üretmesi mümkün değildi artık.

Peki değişen ne idi? Büyük kapitalist ülkeler yerli yerinde duruyordu. Finans kapital de duruyordu ortada! Değişen ne olmuştu? **Değişen şu oldu:** Eskiden tekel+ulus devlet bir bütündü. Egemenlik alanını genişletmek için bu ikili bir bütün olarak hareket ediyorlardı. Ulus devletin açtığı güvenli yolda yürüyerek dünya pazarlarını istilâ ediyordu finans kapital. Ve bu da, aynı hedefi güden, herbiri diğerlerinin aleyhine olarak kendi nüfuz bölgesini genişletmek isteyen emperyalist ülkeler arasındaki çelişkileri ön plana çıkarıyordu. Ancak bu sürecin ve bu sürece yön veren çelişkilerin yeni dönemde, yani ikiye bölünmüş dünya ortamında da eskiden olduğu gibi aynen sürmesi artık mümkün değildi. Çünkü bu, bütün bir insanlığı topyekün yok oluşa götürebilirdi. İş bu noktaya gelince, durum, bütün diğer yasaların üstünde olan yaşamı devam ettirme yasası (survive-überleben) açısından devam ettirilemez hale gelince, finans kapital yavaş yavaş ulus devlet yükünü sırtından atmaya, dünya pazarlarına yayılmanın daha başka-barişçi yollarını aramaya başladı.

Ama ne olabilirdi bu “yeni-barişçi yollar”:

Bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza imal ederek rekabet etmek ve bu şekilde, daha çok satarak, dünya pazarlarında daha çok yer kapmak!

İşte, yeni dönemin, “soğuk savaş” döneminin, atom bombasından daha güçlü, en önemli “silâhi” bu oldu! Öyle bir silahtı ki bu, hem sosyalist sisteme karşı, hem de kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki rekabette birbirlerine karşı etkiliydi; üstelikte, hiçbir kullanma riski taşııyordu!...

Ama bu yeni birşey değildi ki! Eski “serbest rekabetçi” dönemin yöntemi (“işletme sistemi”) değil miydi bu! Tekellerin çoktan tarihin çöp sepetine attıkları eski “serbest rekabet” silahtı değil miydi! Kapitalizmin gelişmesi, üretimin yoğunlaşması tekelleri yaratarak serbest rekabetin eski varoluş felsefesini inkâr etmesine yol açmamış mıydı? Serbest rekabetin, üretimin yoğunlaşmasının sonucu olarak doğan tekel ise egemenlik demektir. İstedigin malı, istediğin fiyata satabilmek demektir. Kapitalizm için önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir. Dün bunu serbest rekabetle, üretici güçleri geliştirerek elde ederken, bugün tekel egemenliğiyle elde ediyordu.

İşte, dünya ikiye bölünüp de, artık ulus devletle birlikte nüfuz bölgeleri yaratarak dünya pazarlarında daha çok yer kapma yöntemi imkânsız hale gelince, yani tekelci kapitalist işletme sistemi azami kâr elde etmek için elverişli olmaktan çıkınca, sırtında yumurta küfesi olmayan finans kapital, hiç düşünmeden bu sefer de ulus devleti sırtından atıverdi ve tekrar yeni gövdeye eski silâhlarını kuşanmaya başladı! Önemli olan ne işletme sistemiydi, ne de ulus devlet, önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir; yeni koşullara uyum sağlayarak, eskiden olduğu gibi tekrar daha ucuza ve daha iyi kalitede mallar üretmeye, dünya pazarlarında bu yöntemle yer kapmaya yoğunlaştı. Yeni koşullar altında bu yöntem onun hareket kabiliyetini çok daha fazla arttırıyordu. Bu türden bir rekabetin, yani ulus devlet gücüne dayanmadan yürütülen bir rekabetin silahlı-sıcak savaşlara yol açması, ve esas düşman olan sosyalist sistemin karşısında güvenlik zaafına neden olması riski de yoktu! Müthiş birşeydi bu! İşte, ikiye bölünmüş dünyada, soğuk savaş devam ederken yeni-küresel dünya sisteminin tohumu ana rahmine böyle düştü. Ve kimse farkına varmadan, usul usul böyle gelişmeye başladı orada.

“AVRUPA BİRLİĞİ” NEYİN ÇABASIYDI

Örneğin, Avrupa Birliği’ni ele alalım, neyin çabasıydı bu girişim? Hep dendi ki, “Avrupa Birliği bir medeniyet projesidir”; demokrasi, insan hakları yolunda insanlığın kazanımlarının

ürünüdür. Ve de, küresel yeni dünya düzenine geçerken, “ulus devletlerin sona erişti olayının en açık göstergesidir”. Doğrularla yanlışların içiçe olduğu, tamamen mekanik bir açıklama bu!

Birinci cümle doğru. Avrupa Birliği elbette ki bir medeniyet-bir yaşam tarzı projesidir. Yaşam tarzını belirleyen ise üretim biçimi, yani “işletme sistemi” oluyor. Demokrasi, insan hakları ve serbest rekabet de bu serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin ürünü olan kapitalist yaşam tarzının unsurlarıdır. Bu açıdan AB projesi, Avrupalı ulus devletlerin kendi içlerinde serbest rekabetçi işletme sistemini yeniden yürürlüğe koyarak, soğuk savaş sonrası mevcut duruma bir çözüm getirme arayışlarıdır.

Ama, AB olayını kavramak için bu yeterli değildir. Avrupa Birliği, aynı zamanda, soğuk savaş döneminde, ikiye bölünmüş bir dünya ortamında, ABD’nin başı çektiği kapitalist sistem içinde kalan Avrupa’lı kapitalist ülkelerin (ulus devletlerin) içinde buldukları açmazı çözmeye çabalarıdır da. Serbest rekabetçi işletme sistemiyle ulus devleti bütünleştirerek bir taşla birkaç kuş birden vurma çabasıdır. Birakınız “ulus devletlerin gönüllü olarak kendilerini yok edecek bir oluşumu yaratmalarını” bir yana, (sürecin bu yönde gelişeceğinin o zaman farkında değildi kimse), tam tersine, bir açıdan AB, Avrupalı ulus devletlerin yok olmamak için, mevcut problemler karşısında kendi varlıklarını daha güçlü bir Birlik çatısı altında daha etkin hale getirebilme çabalarıdır.² **Bir yanıyla, dünya kapitalist sisteminin başını çeken ABD’ye karşı, “ona karşı çıkmadan” bir “denge oluşturma” girişimidir; tek başına pek birşey ifade edemeyen Avrupalı ulus devletlerin, daha büyük bir “güç” oluşturarak daha etkili olabilme çabalarıdır; diğer yandan da, birlik içinde serbest rekabet ortamını yaratarak, ne yandan (ulus devletten) ne de serden (azami kârdan) vazgeçmeden mevcut duruma uygun bir çözüm üretme olayıdır.** Avrupalı ulus devletler Avrupa Birliği projesini oluştururlarken, bir gün dünyanın tekleşeceğini ve serbest piyasa yasalarının sadece kendi kontrolleri altındaki bölgeyle sınırlı kalmayacağını, bütün dünyayı kuşatan bir alan içinde geçerli hale geleceğini, Avrupa kökenli büyük sermayenin de, ulus devletleri ve AB’yi bir yana iterek dünyaya açılacağını hiç düşünmemişlerdi! O günün koşulları içinde dünya pazarları pratik olarak iki dünya gücünün denetimi altındaydı. Bir yanda Sovyetler, diğer yanda da ABD vardı. **Serbest rekabet, demokrasi, insan hakları, kısacası “Kopenhag Kriterleri” bu iki kutuplu egemenliğe karşı Avrupalı kapitalistlerin silahı oluyordu. Avrupalı kapitalistler, birden bire imana geldikleri için değil, iki büyük gücün egemenliğine karşı kendi çıkarları, azami kâr yasasının işleyişi bunu gerektirdiği için demokrasi savunuculuğu yapıyorlardı. Ve bu da o dönemde eskinin, yani varolan sisteminin içinde gelişen yeni-küresel dünya sisteminin ilkeleriyle uyuşuyordu. Bu nedenle, küresel dünya sisteminin bayraktarlığını Avrupalı ulus devletlerin yapacağına, yapmakta olduğuna inanıldı!**

Duvarlar yıkılana kadar, hatta yıkıldıktan sonra bile uzun bir süre, herkes daha duvar yıkıcılıkla meşgul olduğu için, bu anlayış devam etti! Çünkü, ne olup bittiğinin kimse farkında değildi halâ! Ne zaman ki ortalık sakinleşti, o zaman yıkıntıların altından bambaşka bir yeni dünya tablosunun ortaya çıkmaya başladığı görüldü. **Tekleşmiş-küresel bir dünyada ulus devlet kabuğunu iyice kıran sermaye, daha ucuza üretim yapma olanağını nerede bulursa oraya gidiyordu artık. Azami kâr’ı gerçekleştirmek için ulus devlete bağımlı olmaktan kurtulan sermayeyle ulus devlet arasındaki en son bağlar da kopuyordu. Bu durumda, soğuk savaş koşullarının, o zamanki dengelerin ürünü olan Avrupa Birliği projesi de sallanmaya başladı. Avrupanın büyük sermayesine AB sınırları dar geliyordu artık. Maliyetlerin daha ucuz olduğu yerlerde, daha büyük pazarlara yakın yerlerde yapılıyordu yatırımlar. Avrupalı ulus devletler ise sap gibi ortada**

² Bu anlamda, kelimenin tam anlamıyla, “denize düşenin yılanı sarılması”dır AB olayı! Eski tekelci kapitalist yöntemlerle iş yapamıyorlardı artık; üstelik bir de büyük patronun (ABD) koruyucu şemsiyesi altında yaşamak zorundaydılar! Yapılabilecek bir tek şey vardı ve onlar da onu yapmaya koyuldular: Eski sandıklarını açtılar ve çoktan tarihe gömdükleri eski silâhlarını yeniden kuşanmaya soyundular. Bugün başlarına gelenleri o günlerde görebilselerdi gene de aynı şeyleri yapabilirlermiydi acaba? Ama başka çözüm yolları yoktu ki! Tarihin diyalektiği böyle işliyor işte!..

kalakalmışlardı! Yatırım olmayınca işsizlik de artıyordu. Böyle bir ortamda, Avrupa Birliği projesinin de artık eskimiş olduğu farkedilmeye başlandı. Yatırım ve büyüme olmadığı için, gittikçe azalmaya başlayan ulusal kaynaklarını AB için harcamayı kabullenemez hale geldi kurucu ulus devletler. AB sınırları içinde yaşayan basit bir insan bile, “Ben burda işsizim, hergeçen gün durum daha da kötüye gidiyor, siz tutmuşsunuz şimdi bir de yetmiş milyonluk Türkiye’yi de Avrupa Birliği’ne almaya kalkıyorsunuz” demeye, bu yönde kendi liderlerine baskı yapmaya başladılar..

Halbuki daha önce durum böyle değildi! O zaman AB’nin genişlemesi, ulus devletlerin denetimi altındaki bir alanda üretici güçlerin geliştirilmesi anlamına geliyordu. Ve bu, ulus devletleri dışında bırakmayan, onları da içine alan bir gelişmeydi. Bu durumda, AB ye yeni alınan bir ülkeye yapılan yardımlar da bir tür yatırım yerine geçiyordu. Pazarı genişletmeye yönelik bir yatırımdı bunlar. Nasıl olsa geri dönecek birşeydi yani. Evet, genişleme için Fransa, Almanya gibi büyük ülkeler daha çok kaynak ayırıyorlardı ama, bu onların AB pazarındaki paylarıyla orantılı olduğu için onlara dokunmuyordu bu durum. AB içindeki satın alma gücü artacağından bu yardımlar onlara gene geri dönecekti. Kaz gelecek yere ördek hediye edilmiş oluyordu en fazla! Kısacası, AB’li ulus devletlerin AB anlayışları-politikaları tamamıyla soğuk savaş dönemi dünya koşullarına göre oluşmuştu.

Duvarlar kalkıpta küreselleşme süreci dünyayı bütünleştirmeye başlayınca işler değişti! Yeni ortaya çıkan koşullarda artık iç pazar (bu AB iç pazarı da olsa) - dış pazar ayrımı falan o kadar fazla bir anlam ifade etmez hale gelmişti. Avrupa Birliği bir bardağa benzetilirse, su, yani sermaye, eskiden aynı bardağın içinde kaldığı için kaybolmuyor, insanlar sadece daha büyük bir akvaryumun içinde, daha geniş hareket olanağına sahip oluyorlardı. Ama şimdi durum değişmişti. Sermayenin AB’nin kendisine sağladığı olanakları yetersiz bularak Avrupayı terketmesi, Çin’e, Hindistana, Türkiye’ye, gelişmekte olan diğer ülkelere yönelmesi Avrupalı ulus devletleri çileden çıkarıyordu! Bu resmen ihanetti! Sermayenin ulus devletlere ihanetiydi! Üretim maliyetleri daha ucuz diye sen git Çin’de üretim yap, sonra da gel bunu Avrupa’da pahalıya sat! Nerde kalıyordu o zaman AB olayı! AB içinde yatırımlar azalıyor, durma noktasına geliyor, işsizlik bir çığ gibi büyüyor, kitlelerin satın alma güçleri azalıyordu. AB projesinin sunduğu olanaklar sermayeyi AB içinde tutmaya yetmiyordu. Bu durumda, AB’li ulus devletler, Birliği genişletmenin, hele hele Türkiye gibi üretici güçlerin nisbeten daha geri olduğu bir ülkeyi de içlerine almanın anlamsız olduğunu düşünmeye başladılar. Üretici güçlerin gelişme seviyesini eşitlemek için bütün kaynaklarını akıtacaklardı da ne olacaktı. Kendilerine bir faydası yoktu ki artık bütün bunların. Bardak kırılmıştı artık. Dünyadaki bütün bardaklar kırılmıştı! Sermayeyi ulusal sınırlar içinde, ya da AB sınırları içinde kalmaya mecbur edecek hiçbir neden kalmamıştı. Ne içindi artık “Avrupa Birliği”ni genişletme ve ayakta tutma çabaları. Dünya birliğine giden yolda küreselleşme süreci, başka hiçbir birliğe yer bırakmıyordu!..

Bu konu burada bitmiyor! Hikâyenin bir de devamı var! Ancak, bunu daha sonraya bırakarak, biz şimdi tekrar soğuk savaş dönemine geri dönelim ve duvarların nasıl yıkıldığına konsantre

ÜRETİCİ GÜÇLER “SOSYALİST SİSTEM” ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ

Buraya kadar söylenenlerden ortaya çıkan sonuç şu: İkiye bölünmüş bir dünyaya uyum sağlama zorunluluğu kapitalistleri serbest rekabet’i yeniden keşfetmeye yöneltti! Aslında bununla, bir açıdan, yüz yıl önce “kaybettikleri eşeği tekrar bulmuş” oluyorlardı kapitalistler! Ama bu kez ortada, küçük, birbirleriyle rekabet ederek, birbirlerini yutmaya çalışarak büyümeye çalışan kapitalistler değil, çeşitli ülkelerin-ulus devlet kabuğu içinde büyümüş

kapitalistleri vardı. Rekabet de, eskiden tekel konumu, ayrı nüfuz bölgeleri olan bu büyükler arasında olacaktı. Ama rekabet rekabetti, sonuçta, üretici güçleri geliştirici bir çabaydı bu da. **Kapitalizm mevcut koşullara uyum sağlayarak, kendini yeniden üretme sürecinde, yeni bir işletme sistemi ve yeni bir stratejiyle yoluna devam etmeyi başarıyordu.**

Peki ya sosyalist sistem, o ne yaptı, o nasıl “uyum” sağladı bu yeni koşullara? Ya da sağlayabildi mi?

Sağlayamadı! Nedeni ise çok yönlü, yani bir tane değil. Burada bunlardan en önemli iki tanesini ele almakla yetineceğiz.

Sosyalist sistem üretici güçleri geliştiremedi, çünkü bunun en büyük engeli, kendi sahip olduğu “dünya görüşü”.

Üretici güçlerin gelişmesi demek bilimin, bilgi üretme sürecinin gelişmesi demektir. Bilgiyi üreten ise son tahlilde insandır, insan beynidir. Siz tutarda, insan beynine kilit vurursanız, orda ne bilgi üretilir ne de birşey. **Peki insan beynine nasıl kilit vuruldu sosyalist sistemde?**

Beyin bir bilgi işlem (bilgi) makinesidir³. Ve, her bilgi işlem makinesinin olduğu gibi, bu makinenin de (bu bilgisayarın da diyelim) bir işletme sistemi vardır. Kapitalist toplumda üretici güçlerin gelişmesini sağlayan işletme sisteminin serbest rekabetçi kapitalizm olduğunu söylemiştik. Birey söz konusu olunca da bu işletme sistemi, bireyin gelişme yolunu açan, onun kendi inisiyatifini-karar verme mekanizmasını kullanarak, kendisi için, kendi varoluş koşullarını daha iyiye yönlendirmek için özgürce çaba sarfedebilmesini sağlayan ortamdır. Yani, içinde yaşadığı toplumda, bireyin, kendisini temel alan koordinat sistemine göre özgürce düşünebilme ve özgürce hareket edebilme olanaklarının bulunmasıdır. Ama bunlar “sosyalist toplumda” bireyin sahip olmadığı şeylerdir!

Çünkü “sosyalist toplum” farklı bir sistemdir. Ayrı bir bilgi işlem makinesidir! Burada üretim araçlarının mülkiyeti devlete ait olduğu için, bireyin yerini devlet alıyor. Yani bu sistem, otonom agentlerden oluşan bir “multiagent sistem” değildir⁴. Merkezi otoriteye dayanan, bilgi işleme merkezi olarak yukarıdan aşağıya doğru tek yönlü olarak aktığı ve işlendiği basit bir sistemdir. Bilgi işlem merkezi işlenir (merkezi planlama ve karar mekanizmasıyla) ve sonra da hazırlanan üretim planı gerçekleştirilmesi için motor sistem olarak halka-çalışanlara verilir. Üretim sürecinin arkasında, itici güç olarak, daha iyiye, daha gelişmişe ulaşmak için, kökleri bireysel çıkarıya dayanan bir motivasyon mekanizması yoktur burada. Çünkü, neyin iyi, neyin gelişmiş olacağına karar veren merkezi otoriteyi oluşturan “devlet sınıfıdır”. “Toplum” oluşturan diğer insanların daha çok üretmek, daha iyisini yapmak için özel bir nedenleri yoktur. Bireyin yerini “toplum”un aldığı söylenir burada, doğrudur; ama bu “toplum” denilen şey de devletin denetimi altında kişisiz bırakılmış bir emir kulları ordusundan başka birşey değildir. Toplumsal kimliği temsil eden devlettir, devlet sınıfıdır. Bunu, ilkel komündeki durumla, bireyin toplumsal varlığın içinde yok olmasıyla karıştırmamak lâzım! Evet, ilkel komünde de birey değil toplumdur, toplumsal varlıktır esas olan; ama, komünde bireyin üstünde bir devlet yoktur! Özgür insanların topluluğudur burada toplum. Toplumsal varlığı temsil eden komün yönetimi sadece bu “olmayan bireylerin” yarattığı bir temsilcidir.

Üretici güçlerin gelişmesi sürecinin, özünde, bilgi üretme süreci olduğunu söyledik. Bilgi üretme süreci ise, bilimsel gelişme sürecidir. Kapitalistler, azami kâr’a ulaşmak için muhtaçtırlar bilgiye. Onların üretici güçleri geliştirmelerinin altında yatan itici güç budur. Onlar sadece azami kâr peşinde koşarlar, kendi çıkarlarıyla ilgilenirler. Bunu yaparken de, sonuçta, kaçınılmaz olarak üretici güçleri, bilimi geliştirmiş olurlar.

³ Aslında beyin bir „makine“ falan değildir tabii! Burada konuyu daha iyi açıklayabilmek için bu ifadeyi kullanıyoruz.

⁴ Buradaki “agent” kavramı , bir sistemin otonom unsuru-elementi anlamındadır.

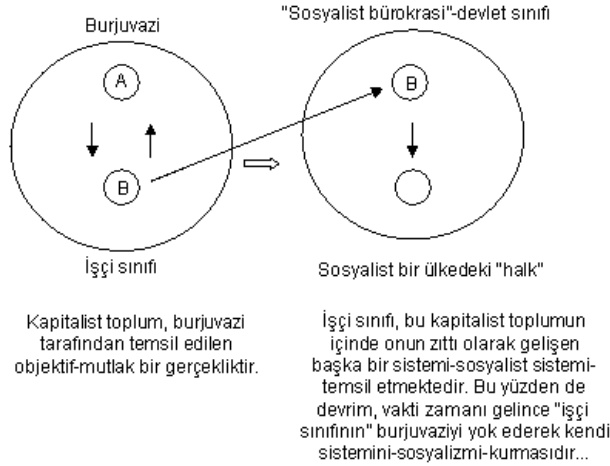
Sosyalist devlet için önemli olan ise, hayatın belirli bir ideolojik çerçevenin içinde yaşanılmasıdır. Üretici güçler, bilim, bütün bunlar hep bu çerçevenin içinde, yukardan aşağıya doğru tek yönlü olarak akan bilgi işlemi süreci içinde değerlendirilirler. **Yani, kendinden o kadar emindir ki “sosyalist devlet”, onun kendi varlığı zaten ilerlemeyi, üretici güçlerin daha ileri bir gelişme seviyesini temsil etmektedir! İşte bu mantık, bu “dünya görüşü”dür ki batırdı “sosyalist sistemi”!** 1945'lere kadar İzafe Teorisi'ne karşı çıkan kafa yapısının altında yatan anlayış budur. Daha sonra, kuantum teorisi'ne, sibernetiğe, ve sonra da bilgi işlemi teorisi'ne karşı çıkarken de dünyaya aynı pencereden bakıyorlardı! Mevcut dünya görüşüne uymadığı gerekçesiyle bilimsel gelişmenin bu kilometre taşları kabul görmemişti.

Heisenberg'in meşhur “Belirsizlik İlkesi”nin esası varoluşun izafiliğine dayanır. “Bilmek ölçmekle gerçekleşir” diyordu Heisenberg. “Ölçmek ise etkileşmektir; ama etkileşince de değiştiriyorsun”, yani “yaratıyorsun” (objektif gerçeklik haline getiriyorsun)! Bu nedenle, kuantum teorisinin dünya görüşü, bir AB sisteminde, A ve B'nin karşılıklı etkileşim-ilişki süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre izafi bir şekilde gerçekleştikleri ilkesine dayanır. Bu durumda artık “objektif gerçeklik” olarak varolmak, “kendinde şey” olarak “mutlak” bir şekilde varolmak anlamına gelmez. Objektif gerçeklik, karşılıklı ilişki-etkileşim süreci içinde-esnasında yaratılan izafi bir oluşumdur. Evren, bir patates çuvalındaki patatesler gibi, herbiri bir diğerine bağlı olmaksızın “kendinde şey” olarak-“mutlak bir şekilde varolan” nesnelere ve bunlar arasındaki ilişkilerden oluşmaz! Birbirlerine göre potansiyel gerçeklikler olarak varolan nesnelere ancak karşılıklı ilişki-etkileşim sürecinde birbirlerini objektif gerçeklik haline getirerek-yaratarak (birbirlerine göre) varolurlar. 1930'larda kuantum teorisine birlikte gelişmeye başlayan bu yeni dünya görüşü, daha sonra bilgi işlemi teorisi'nin de esasını oluşturmuş, bilişsel bilimler bu zemin üzerinde gelişme olanağı bulmuştur. Yapay zekâ da bunun ürünüdür. Bu anlayış, her AB sisteminde [bu, ister kuantum teorisinde olduğu gibi, ölçme nesnesi-ölçme aleti+gözlemci] şeklinde bir sistem olsun, isterse, bilgi işlemi teorisinde olduğu gibi, çevre ve çevreden alınan bilgiyi işleyen bir “agent” şeklinde], her A ve B'nin, karşılıklı etkileşim süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre izafi bir varlığa sahip olabilecekleri anlayıştır.

Sosyalist sistem tabii bütün bunların hepsini kategorik olarak reddediyordu! Reddediyordu, çünkü kendi dünya görüşüne uymuyordu bütün bunlar! Bu yeni sistem anlayışına göre kapitalizm de son tahlilde bir AB sistemi olduğundan (burjuvazinin A ve işçi sınıfının B olduğu), bu durumda, sistemi oluşturan unsurların, yani A ve B'nin de birbirlerinin varlık şartı olması gerekiyordu. Yani, burjuvaziyi ve kapitalist sistemi yokettikten sonra kendisi halâ varolmaya devam eden bir işçi sınıfından ve sosyalist sistemden bahsedilemezdi! Böyle birşey eşyanın tabiatına aykırıydı!

“İşçi sınıfı düşüncesine” göre her şey, yani her varlık-nesne objektif-mutlak bir gerçeklikti. Varoluş problemini ele alırken, ilk çıkış noktası, hareket noktası bu tesbit olmak zorundaydı. Kapitalist toplum ve burjuvazi, objektif mutlak bir gerçeklikti. İşçi sınıfı ve sosyalist toplum da, gene aynı şekilde, özünde kapitalizmden ve burjuvaziden bağımsız objektif mutlak bir gerçekliğe denk düşüyordu. Kapitalizm kendi içinde kendi “zıttını”-“mezar kazıcısını”-işçi sınıfını yaratıyor, “kendinde şey” olan bu işçi sınıfı da daha sonra kapitalist sistemi, burjuvaziyi altederek kendi sistemini-sosyalizmi-kuruyordu. Kapitalizmden sosyalizme geçişin, bir durumdan başka bir duruma geçişin diyalektiği bu idi. Ve bu “diyalektik” sadece toplumda değil, doğada da böyle işliyordu! Bu anlayışla nereye kadar gidilebilirse “sosyalist sistem”de ancak oraya kadar gidebilirdi!

Bütün bunları, bu “devrim anlayışını” şöyle gösterelim:

Peki, ilkel komünal toplumdaki sınıflı topluma neden geçilmişti! Ne aç vardı, ne de açlık olan! Herşey, ne güzel hepbirlikte üretiliyor, hepbirlikte tüketiliyordu! İnsanları ne dürtmüştü ki sınıflı topluma geçilmişti! Daha çok üretmeye mi başlamışlardı, neden bu üretimi komünal yapı içinde paylaşamadılar? Olaya mekanik-metafizik olarak bakarsak bu soruların cevabı yoktur. Hepsini biryana, komünün kan-anayasası ne güne duruyordu, bu geçişe o nasıl müsaade etmişti!

Ya "sosyalist sistemde", orada da ne işsizlik vardı ne birşey, sağlık, ulaşım bedavaydı, herkes güven içindeydi, ne zengin vardı ne de fakir; niye vardı o zaman o "duvarlar" ve niye yıktı o zaman insanlar kendi elleriyle o duvarları? Bütün bunlar hep "emperyalizmin oyunu" muydu? Hadi canım sende!!

Bu konuyu daha önce yeteri kadar inceledik. Burada altını çizmemiz gereken nokta şu: Sınıflı topluma geçiş, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olmuştur. Bireyi ve özel mülkiyeti ortaya çıkaran da bu süreçtir. Bu sürecin sonunda tekrar sınıfsız topluma geçilebilmesi için, üretici güçlerin ve bireyin daha da gelişmesinden başka bir yol yoktur. İnkârın inkârı olayının özü budur. Bireyi yok varsayarak devlet gücüyle sınıfsız topluma geçilemez!..

Sonuç olarak, ikiye bölünmüş dünya'da, kapitalist sistem içinde üretici güçler gelişirken, „sosyalist sistemin“ bu dinamiği yaratamaması, aradaki duvarlara rağmen insanları etkiledi. İnfomasyon İşleme (bilişim) Bilimindeki, infomasyon işleme teknolojisindeki olağanüstü gelişmelere paralel olarak „duvarlar“ fonksiyonunu yitirdi! Ve sosyalist sistem, tam „sınıfsız topluma geçiyoruz“ derken, içerden kendi insanların eliyle çökertildi!

Yirmibeş yıldır Almanya'da yaşıyorum⁵. „Büyük dönüşümle“ birlikte 90'lı yıllardan itibaren eski sosyalist sistemden Batı'ya gelen çok insanla konuştum. Bulduğum yer bu açıdan tam bir mozaik. Ve onlara hep şu soruyu sordum (halâ bugün bile bazan soruyorum): „Şimdi, aradan bunca zaman geçti, cevap verin bana, hangisi daha iyi“! „Burada işsizsiniz çoğunuz, çalışıyorsanız bile, bununla ancak geçiminizi sağlayabiliyorsunuz, daha önce ise ne işsizlik derdi vardı ne birşey. Sağlık sistemi bedavaydı, toplu taşımacılık bedavaydı, ev kirası derdi yoktu. Kısacası herşeyiniz güvence altındaydı. Ne dürttü ki sizi bu sistemi devirdiniz! Mümkün olsa şimdi tekrar eski sisteme döner miydiniz“? İnanın, bu soruya bir tek kişi bile „evet dönerdim, hata etmişiz“ diye cevap vermedi! Evet diyorlar, yaşama koşulları eskiden-sosyalist sistemde daha iyiydi, burdaki sorunların hiçbiri yoktu..! Peki diyorum, neydi o zaman sizi harekete geçiren! Çoğu susuyor, çünkü cevabını bilmiyorlar! Müthiş bir diyalektik! „Bilmiyorlar“, çünkü Türkçe'de nefis, benlik, İngilizce'de „self“, Almanca'da „selbst“ adı verilen insanın varoluşunun bilinçdışı temsilcisi instanz'ın „özgürlük“ mücadelesidir bu. Sınıflı

⁵ Bu satırlar yazılalı beş yıl olmuş!..

toplumun ürünü olan bireyin varoluş kavgasıdır. **Birey, ancak gelişmesinin bir üst aşamasındadır ki „kendini bilerek“, yani kendi „varlığını“ inkâr ederek „kendi gerçekliğinin bilincine varacaktır“. Zor'la, (bu zor, onlar adına, „onlar için“ bir zor da olsa) bireyi yok edemezsiniz. Birey ancak kendi varlığında yok olabilir. Birey, bu şekilde kendi varlığında yok olmadan da sınıfsız topluma geçilemez!..**

KÜRESEL YENİDEN DOĞUM İÇİN BERLİN DUVARININ YIKILMASI YETMEZ

Sermaye, ulus-devleti yarattı. Onun içinde, onunla etle tırnak gibi gelişti, büyüdü. Onunla birlikte dünyaya açıldı. Dünya pazarlarını onunla birlikte paylaşma mücadelesine katıldı. Ve sonra, öyle oldu ki, tıpkı bir ipek böceğinin kendi kozasının içinde gelişip büyüyerek, kelebek haline gelmesi ve onu delerek uçup gitmesi gibi, sermaye de, ulus devlet kabuğunu delerek „küresel sermaye“ haline gelmeye, kanatlanıp uçmaya başladı, küresel dünya sisteminin esas oyuncusu oldu. İşte yeni dünya düzeninin-kapitalist küresel dünyanın belirleyici dinamiği budur. Ama, bu böyledir diye, eski dünya da öyle hemen birden yok olup gitmiyor tabii! İçindeki kelebek kanatlanıp uçup gitmeye başlamış olsa da, ulus-devlet kabukları halâ ortada duruyorlar! Çünkü doğum süreci halâ devam ediyor! Bu devletler arasındaki eski dünyaya özgü ilişkiler halâ sürüp gidiyor. Eski dünya'nın en büyük „koruyucu“ gücü ABD halâ kendisini „yeni dünya düzeninin“ temsilcisi olarak görüyor!⁶ Çünkü halâ ne olup bittiğini kavrayamıyor eski dünyanın güçleri. Kavramaları da mümkün değil zaten! **İnsanlar ve toplumlar kendi yokoluş diyalektiklerini kavrayamazlar. Kavradıkları an da zaten kendi varlıklarında yok olmuş, yeniyile bütünleşmiş olurlar.**

Şimdi, bu süreci, yani eski dünyanın içinden doğmakta olan yeni-küresel dünyanın doğumu sürecini mercek altına alıp biraz daha yakından incelemeye çalışalım:

İkiye bölünmüş dünya ortamında, soğuk savaş döneminde, kapitalizmin, „hayatı devam ettirme“ mücadelesini başarıyla sürdürdüğünü, mevcut duruma-çevreye uyum sağlayarak, tekelci kapitalizm işletme sistemi yerine tekrar serbest rekabetçi işletme sistemine sarıldığını söylemiştik. Doğu'yla Batı arasındaki duvarlar yıkılıp da „dünya tekleşince“, bir an için herkes şaşırды, kimse ne olduğunu anlayamadı! Tekrar soğuk savaş öncesi „tekelci kapitalizm“ dönemine, sömürgeciliğe geri dönüp, sil baştan dünyanın paylaşılması mücadelesine devam mı edilecekti? Ama bu mümkün değildi! Çünkü dünya artık başka bir dünyaydı. „Sosyalist sistem“, insanlığı „sınıfsız topluma“ götürmeyi başaramamış da olsa, en azından, birçok ülkenin sırtını kendisine dayayarak kurtuluş savaşlarını başarıyla sonuçlandırmasına yardımcı olmuştu. Emperyalizme karşı bağımsızlık bilinci gelişmiş, „az gelişmiş“ de olsalar, birçok ülke kendi ayaklarının üzerinde durmayı başarır hale gelmişti. Bu yüzden, filmi geriye sarmak, dünyayı tekrar nüfuz bölgelerine ayırarak paylaşmak, sömürge politikasına, tekelci kapitalizme geri dönmek artık mümkün değildi!

Ama, filmi geriye doğru sarmanın artık imkânsız oluşunun tek nedeni sadece bu değildir! Herşeyden önce, üretici güçlerdeki (”sosyalist sistemi” bile yıkan) gelişmeler engeldir buna. Bilginin, teknolojinin, informasyonun demokratikleşmiş olması engeldir. Tekeller için, üretici güçlerin gelişme sürecini kontrol etmek eskiden mümkündü belki, ama artık bu imkânsızdır. “Bugün, dünyanın herhangi bir köşesinde elinde tek bir kişisel bilgisayar, kredi kartı, telefonu, modemi, renkli yazıcısı, internet bağlantısı, web sitesi ve Federal Express aboneliği olan herkes, evinin bodrum katında bilgisayarının başına geçip istediği işi yapabilir: Yayımcılık, parekenticilik, katalog tasarımı, küresel tasarım veya danışmanlık, gazetecilik, reklâmcılık, dağıtıcılık, borsacılık, kumarhane işletmeciliği, videoculuk, bankacılık, kitapçılık, araba satıcılığı ya da giyim mağazacılığı. Bunu bir gecede çok düşük bir maliyetle

⁶ Evet, beş yıl öncesine göre bugün çok şeyler değişti..En azından bir Busch değil de Obama var artık ABD'nin başında. Ama gene de “can çıkmayınca huy çıkmazmış” hesabı eski alışkanlıklarını-ilişkilerini öyle birden bırakamıyor-değiştiremiyor ABD..

yapabilir ve kurduğu şirket ertesi sabah küresel rekabet içindeki yerini alabilir. Evinize iki yüz metre mesafe içinde üç kitabevi birden-Barnes-Noble, Crown Books ve Borderless Books-olabilir ve siz bir gecede siberuzayda Amazon.com adıyla bir “Sınırsız kitaplar” sitesi yaratarak hepsinin tozunu atabilirsiniz. Amazon.com teknolojinin demokratikleşmesinin (her eve bir bilgisayar), finansın demokratikleşmesinin (herkese bir kredi kartı) ve informasyonun demokratikleşmesinin (herkese internet) bir sonucudur. Sadece semtinizdeki insanların özgül satın alma alışkanlıklarına göre düzenlenmiş bir mahalli kitabevi olarak değil, yirmi dört saat açık olan, istediğiniz zaman alışveriş edebildiğiniz ve bütün mağazanın sadece size hizmet ettiği bir kitabevi olarak yaratılmıştır”(Friedman).

Böylesine yeni bir dünya’da kapitalizmin önünde tek bir yol vardı artık; ayakta kalarak azami kâr elde edebilmenin, dünya pazarlarında daha çok yer tutabilmenin tek bir yolu vardı: bir malı sürekli olarak rakiplerinden daha iyi kalitede ve daha ucuza üretebilmek. Sermaye’nin ve gelişmiş kapitalist ülkelerin önündeki problem bu idi.

Daha iyi kalitede mal üretmek hadi neyse, o, daha çok bilgiye sahip olmayla ilgili birşeydi. Ama ya daha ucuza üretmek, bu problemi nasıl çözecekti kapitalistler? Çünkü, iş bu noktaya gelince, işin içine direkt olarak üretim maliyetini etkileyen unsurlar giriyordu. İşçi ücretlerinden tutun da, sosyal devlet harcamalarına kadar, geride kalan “refah döneminin” mirası giriyordu! Tekelci kapitalizm, sömürgelerden elde edilen artı değerın bir kısmını da içerde kendi halkına, işçilerine dağıtarak belirli bir denge sağlamış, buna bağlı olarak da yaşam seviyesinin yükselmesine yol açmıştı. Tekel egemenliğinin sürdürülebildiği dönemde bu bir sorun teşkil etmiyordu. Bir parmak bal da kendi halkının-çalışanlarının ağzına çalmışsın ne olacaktı ki. Nasıl olsa sömürgelerden geliyordu yeteri kadar! Ama şimdi bu bir sorun haline geliyordu. Çünkü, rekabet küresel bir boyut kazandığı halde, üretim, maliyetlerin yüksek olduğu ulusal sınırların içinde yapılıyordu. Bu sorun nasıl çözülecekti? Sermayenin önündeki problem bu idi.⁷

Az gelişmiş, ya da gelişmekte olan ülkelere gelince: Buralarda işgücü bol ve ucuzdu; üretim maliyetini etkileyen diğer faktörler de çok düşüktü; ama buna karşılık, burada da “know-how”, yani bilgi birikimi ve sermaye yetersizliği vardı. İşte, gelişmiş kapitalist ülke kapitalistleriyle gelişmekte olan ülkeler kapitalistleri arasındaki ilişki ortamı böyle oluştu. Duvarlar yıkıldıktan sonra ortaya çıkan “tekleşmiş dünyada”ki küresel rekabet mücadelesi bu iki unsur arasındaki işbirliğini kaçınılmaz hale getirdi.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ulus-devlet yöneticileri, kapitalistler arasında doğan bu yeni işbirliği ortamına başlangıçta memnuniyetle yaklaştılar. Sonuç olarak, her iki tarafın da kazançlı çıkacağı bir işbirliğiydi bu. Bir süre böyle, zafer sarhoşluğuyla, “tekleşen dünya’dan”, “kapitalizmin zaferinden” bahsedilerek geçti! Ama sonra, işler değişmeye başladı. Her iki tarafın ulus-devletleri de bu gidişten rahatsız olmaya başlamışlardı! Önce, gelişmiş kapitalist ülkelerden başlayalım:

⁷ Bu satırların yazarı 1980 yılında siyasi mülteci olarak Almanya’ya geldikten sonra ilk sekiz yıl bir fabrikada işçi olarak çalıştı. O yıllarda haftalık çalışma saatinin 35 saate indirilmesi mücadelesi verirdi sendikalar. Daha sonra da bu mücadelede başarıya ulaşılmıştı. Ama şimdi (yıl 2005) tekrar 40, hatta 45 saate çıkılmaya çalışılıyor da kimsenin sesi çıkmıyor! Ne sendika kaldı ortada ne de işçi sınıfı’nın etkinliği!.. İşveren, “istemiyorsanız , fabrikayı söker başka ülkeye giderim” deyince kimsenin sesi çıkmıyor!..Bu satırları beş yıl önce yazmışım..Siz bir de şimdiki durumu (yıl 2010) düşünün!..Benim döner büfesinin cirosu bile yarı yarıya düştü!..

Fizik'teki "bileşik kaplar"ın ne olduğunu herkes bilir sanırım. İki kova düşününüz, öyle ki, bunlar bir boruyla alttan birbirine bağlı olsunlar. Bu kovalardan birini geliştirmekte olan ülkeler, diğerini de gelişmiş ülkeler olarak düşünelim. Sermaye, üretilen zenginlikler de kovaların içindeki su olsun. "Yeni dünya düzeni" doğuncaya kadar bu su, şu ya da bu biçimde, hep az gelişmiş ülkelerin kovasından gelişmiş ülkelerin kovasına doğru akardı! Bu yüzden de, geliştirmekte olan ülkelerin kovası hep boş dururken, gelişmiş ülkelerin kovası dolar taşardı! Ulus-devletlerinin arkasına sığınan tekelci kapitalistler tekel egemenliği sayesinde az gelişmiş ülkelerin sütünü bir inek gibi sağırlardı adeta! Bu tekel kâr'ından gelişmiş ülkelerin halkı-çalışanları da alırlardı paylarını tabii! Buna bağlı olarak da toplumsal yaşam seviyesi buralarda bir hayli yükselmişti.

Dünya tekleşip de, küresel rekabet mücadelesinde üstte kalabilmek için, sermaye üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu az gelişmiş ülkelere doğru kaymaya başlayınca işler değişti! Bu o kadar önemli bir gelişmeydi ki, birkaç yıl içinde gelişmiş ülkelerdeki yatırımlar bıçak gibi kesilmeye başladı. Sırtına dolarlarını eurosunu yükleyen kapitalistler Çin'e, Hindistan'a, Türkiye'ye, üretim maliyetleri nerede düşükse, kim kendisine daha elverişli yatırım olanakları sunuyorsa oraya gitmeye başladılar! İnfomasyon teknolojisinin bu kadar geliştiği, küçük bir köy haline gelmiş bir dünyada üretimin nerede yapıldığı hiç önemli değildi artık. Hatta öyle ki, bir malın bir parçasını Çin'de, bir parçasını Polonya'da yaptırarak, sonra da bütün bu parçaları örneğin Türkiye'de bir araya getirip monte etmek bile mümkündü. Önemli olan, rekabet mücadelesinde en iyi kalitede ve en ucuza üretmek azami kâr'ı gerçekleştirebilmektir. Üretimin, yatırımların hangi ülkede olacağına sermaye açısından başka hiç bir anlamı kalmamıştı. Sermaye, sırtındaki "ulusal" etiketini hiç düşünmeden çıkarıverdi! Gelişmiş ülkelerin ulus-devlet yöneticileri de sap gibi ortada kaldılar! Yatırım olmayınca işsizlik bir çığ gibi büyümeye başlamıştı. Devlet bütçesindeki açıklar gittikçe büyüyordu. Ve işin ilginç tarafı, iktidara kim gelirse gelsin artık hiç bir çözüm yolu da görünmüyordu ufukta! Hani öyle eskiden olduğu gibi, muhafazakârlar gider, sosyal demokratlar gelir, ya da tersi, işlemiyordu artık! Örneğin, bir işçinin Almanya'daki maliyeti ayda üç bin euro ise, bu, Çin'de yüz elli dolar, Polonya'da üç yüz dolardı. vb. Üstelik bir de bedava arsa ve ilk on yıl için vergi muafiyeti de elde ediyordu kapitalistler buralarda! Ulus devlet yöneticileri Almanya'daki işçi ücretlerini

indirseler indirseler kaçta indirebilirlerdi ki! Bu yolla bir Çin'le rekabet edebilmenin imkânı yoktu!

Yapacak birşey kalmamıştı! Sermaye nerede ucuza üretebiliyorsa oraya gitmeye mecburdu. O gitmezse, rakibi gidecek, ondan daha ucuza ürettiği için de azami kârı o cebine indirecekti. Bırakınız azami kârı, iletişimin bu kadar geliştiği bir dünya'da rekabet mücadelesine ayak uydurmadan ayakta kalabilmek bile mümkün değildi artık. Ulus-devlet yöneticilerinin vatan-millet çılgınlıkları, "biraz da ülkenizi düşünerek yatırım yapın" çağrıları hiç yankı bulmuyordu. Sermayenin yeni vatanı bütün dünyaydı artık. Ulus-devlet kabuğu çatlamış, kuş pır diye uçup gitmişti-gidiyordu. Kimse de onu tutamıyordu!

Sermayenin ulus devlet yükünü sırtından atarak gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmesi (yani akış yönünü değiştirmesi), yukarda bahsettiğimiz bileşik kaplarda, suyun (sermayenin) gelişmiş ülkelere doğru tek yönlü akmasına yol açan basıncın (ulus devlet+tekel egemenliğine dayanan emperyalist sömürü mekanizmasının) ortadan kalkmasının bir sonucuydu. Bu baskı ortadan kalkınca, su (yani sermaye) büyük bir hızla yön değiştirerek tersine doğru akmaya başladı!

Sonuç: Gelişmiş ülkelerde yatırımlar, ekonomik büyüme dururken, gelişmekte olan ülkelerde kapitalizm-üretici güçler hızla gelişmeye başladılar..

Şimdi, bir an için, gelişmiş ülke ulus-devletlerini iflâh olmaz dertleriyle başbaşa bırakarak gelişmekte olan ülkelere, buralardaki ulus-devletlere dönelim, ve bakalım buralarda neler oluyor. Herşey görünürde olduğu gibi güllük güllüstanlık mı buralarda onu görelim!

ULUS-DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR

"1923'den beri Türkiye'ye giren yabancı sermaye miktarı yirmi milyar dolar" kadarmış; bu rakama, özelleştirme gelirleriyle birlikte bu yıl (2005) sadece bir yıl içinde ulaşılması bekleniyor"! Bu türden haberleri bugün birçok gelişmekte olan ülke basınında görebilirsiniz⁸.

İyi güzel, sermaye geliyor, üretici güçler-kapitalizm geliyor, ülke büyüyor da, bütün bunlar nasıl oluyor? Sermaye öyle elini kolunu sallayarak, "ben geldim" deyip içeri girerek, kolları sıvayıp hemen yatırıma-üretime mi başlıyor? Hayır! O kadar kolay ve mekanik bir süreç değil bu! Onun da belirli koşulları var yerine getirilmesi gereken! **Dış dinamik olan küresel sermaye, herşeyden önce içerde kendisine uygun bir işletme sistemi ve işbirliği yapabileceği bir iç dinamik arıyor. Eski tekelci-ulusalci-devletçi işletme sisteminin yerine, ülkeyi küresel dünya sistemine bağlayacak serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçirilmesini istiyor. Eski devletçi yapının ve işletme sisteminin içinde oluşmuş yerli burjuvazinin devletçi kabuklarını kırarak, çağdaş, rekabetçi, liberal-demokrat bir yapıya kavuşabilmesinin yollarını açıyor. Yani küresel sermaye, işbirliği için değişimi şart koşuyor. Ve hiç de geri adım atmıyor bu talebinden! "Değişmek istemiyorsan, bu senin sorunundur" diyerek, çekip başka bir ülkeye gidiyor!**

Önce, küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelerin önüne koyduğu ve işbirliği için olmazsa olmaz bir şart olarak gördüğü bu "**değişim reçetesini**" bir görelim, bakalım içinde neler var:

"Özel sektörü ekonomik büyümenin temel motoru haline getirmek, enflasyon oranını düşük tutmak ve fiyat istikrarı sağlamak, devlet bürokrasisini küçültmek, bütçe fazlası sağlanamasa bile olabildiğince dengeli bir bütçe yürütmek, ithal ürünler üzerindeki gümrük tarifelerini kaldırmak veya düşürmek, kotalardan ve yerel tekellerden kurtulmak, ihracatı arttırmak,

⁸ Çağa ayak uydurabilen, gelişmek, zenginleşmek isteyen ülkeleri kastediyoruz tabii! Türkiye'de bu tür ülkelerden biri. Saddam tipi, içe kapanmacı-ulusalci-globalleşme düşmanı ülkeler henüz bu sürecin dışındalar, ya da öyle olduklarını sanıyorlar! Kafalarını kuma gömdükleri için içleri rahat henüz daha. İran veya Venezuela gibi petrole dayanarak kabadayılık yapan ülkeler ayrı bir konu!.

devlete ait sanayi kuruluşlarını ve kamu iktisadi teşebbüslerini özelleştirmek, sermaye piyasalarını serbestleştirmek, para birimini konvertibl hale getirmek, ülkedeki sektörleri, hisse senedi ve tahvil piyasalarını doğrudan yabancı mülkiyete ve yatırıma açmak, ülke içindeki rekabeti olabildiğince arttırmak üzere ekonomiyi devlet düzenlemelerinden arındırmak, kamusal yolsuzlukları, sübvansiyonları ve rüşveti olabildiğince azaltmak, bankacılık ve telekomünikasyon sistemlerini özel mülkiyete ve rekabete açmak, yurttaşlara yerel ve yabancı emeklilik fonları ve yatırım fonları arasından seçim yapma fırsatını vermek” (T.Friedman). Yani, bütün kurum ve kurallarıyla küresel-serbest rekabetçi kapitalizm-işletme sistemini ülkeye yerleştirmek.

Dikkat edilsin, küresel-serbest rekabetçi kapitalist-işletme sisteminden bahsediyoruz! 17-18. yy’ların ulusal düzeydeki serbest rekabetçi kapitalizminden değil! Evet, bu iki sistemin de rekabet, açık olma, girişim özgürlüğü vs.yanları birbirine benziyor, ama arada çok önemli bazı farklar da var. Ulusal düzeyde gelişen eski serbest rekabetçi kapitalizm, üretimin yoğunlaşp merkezleşmesiyle birlikte kendi inkârını yaratarak tekelleşmeyi doğurup, ulus devletle bütünleşme sonucunu vermişti. Yeni-küresel serbest rekabetçi kapitalizm ise, ulus devlet kabuğunu çatlatarak dünyaya açılmayı, üretici güçlerin dünya çapında gelişmesini temsil ediyor. Küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere girerken koyduğu „küresel-serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemini benimseme“ ilkesini bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Bunun anlamı açıktır: „Kabuklarınızı kıracaksınız“ diyor küresel sermaye! Hangi „kabuklardır“ bunlar? Hiç uzatmaya gerek yok! Bu kabuklar, ulus-devlet kabuklarıdır-daha başka bir deyişle de milliyetçiliktir, korunmacılıktır; kalın gümrük duvarlarının arkasında yerli despotlarla birlikte ot gibi yaşayıp gitmektir-. „Ulus-devlet duvarlarını yıkın ve ülkenizi küresel dünya sistemiyle bütünleştirin“ diyor sermaye. „Bunu yaparsanız ben de gelir ülkenize yatırım yaparım“ diye de ilave ediyor. Gerisini Friedman’dan dinleyelim:

„Ha siz bütün bunlara direnmek istiyorsanız, bu sizin bileceğiniz bir iştir, kimseyi ilgilendirmez. Ama eğer giderek artan bir bedel ödmeden, ya da giderek yükselen bir duvar inşa etmeden (dünyadaki) bu değişimlere karşı koyabileceğinizi sanıyorsanız, kendinizi kandırıyorsunuz. Nedenini açıklayayım: Finansın, teknolojinin ve informasyonun demokratikleşmesi sadece alternatif sistemleri (sosyalist sistemi) koruyan duvarları yerle bir etmekle kalmadı. Bu üç demokratikleşme süreci aynı zamanda dünyada yeni bir güç kaynağının daha doğmasına neden oldu. Ben buna „elektronik sürü“ diyorum. Bu elektronik sürü, dünyanın her köşesinde bilgisayar ekranlarının başında oturup farenin düğmesine bir kez basarak paralarını yatırım fonlarından emeklilik fonlarına, emeklilik fonlarından yükselen piyasa fonlarına taşıyan, ya da evlerinin bodrum katında internet üzerinden işlem yapan bütün o isimsiz hisse senedi, tahvil ve döviz takasçılarından oluşuyor. Bunun yanı sıra, fabrikalarını artık dünyanın her yanına yayan, sürekli en verimli, en düşük maliyetli üretici ülkelere kaydıran çok uluslu şirketleri de içine alıyor. Finans, teknoloji ve informasyonun demokratikleşmesi sayesinde bu sürü giderek artan bir hızla genişliyor-o kadar ki, bugün gerek ülkeler, gerekse şirketler açısından büyümeyi sağlayan asli sermaye kaynağı olarak devletlerin yerini almaya başlıyor. Günümüzün küreselleşme sisteminde öne çıkmak isteyen ülkeler sadece altın deli gömleğini (küresel-serbest rekabetçi işletme sistemini) giymekle kalmayıp, aynı zamanda bu elektronik sürüyle bağlantı kurmak da zorunda. Elektronik sürü, altın deli gömleğine (küresel-serbest rekabetçi işletme sistemine) bayılır; çünkü bir ülkede görmek istediği bütün liberal serbest piyasa kurallarını temsil eder o. Bu gömleği giyen ve üzerinde tutan ülkeler sürü tarafından büyümelerini sağlayacak yatırım sermayesiyle ödüllendirilir. Onu giymeyen ülkeler ise sürü tarafından cezalandırılır-elektronik sürü o ülkeden uzak durur, ya da parasını o ülkeden dışarı çıkarır. Moody’s Investors Service ve Standard-Poor’s da bu elektronik sürünün çoban köpekleridir. Bu kredi kurumları dünyanın

her köşesinde gizli gizli dolaşır, ülkeleri koklayıp dururlar. Altın deli gömleğini üzerinden atmaya çalışan bir ülke gördüklerinde gürültüyle havlamakla görevlidirler.“(T.Friedman)⁹

Müthiş şeyler bütün bunlar! Bugün yeni, küresel bir „dış dinamikle“ karşı karşıya bütün gelişmekte olan toplumlar. Evet, tarihin her döneminde toplumsal gelişme sürecinde dış dinamik önemli bir rol oynamıştır. Ama bugün, içinde bulunduğumuz sürece damgasını vuran bu küresel dinamiğin diğerlerinden farklı bir yanı var! Bu „dış dinamik“, etkileşme süreci başlayana kadar bir „dış“ faktör; süreç başlayıpta ulusal şatolar-duvarlar yıkılmaya başlayınca, süratle mevcut iç dinamikle bütünleşiyor ve bir dış unsur olma özelliği kayboluyor. Çünkü, bu andan itibaren, o ülke de artık küresel bütünün bir parçası haline geliyor. İç dinamikle bütünleşen küresel fırtına o toplumu almış, bir üst sisteme bağlayarak onun bir parçası haline getirmiştir.

„KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM“, „GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER“ VE TÜRKİYE

„1997 sonbaharında, Amerikan işadamlarından ve öğretim üyelerinden oluşan bir heyetle birlikte Moskova'ya gitmiştim. Gurubumuzda, Amerika'nın dev ileri teknoloji firması Teledyne'in işletme müdürü olan, şimdi ise bir biyoteknoloji firmasını yöneten Donalk Rice da vardı. Ziyaret sırasında Don, bir Amerikan şirketiyle ortaklık kurmak isteyen bir Rus girişimciyle iş olanakları üzerinde yaptığı görüşmeyi bana aktardı. Güngörmüş bir şirket yöneticisi olarak, fazla derinlere dalmadan önce Rus işadamına basit bir soru sormuş: „Vergilerini ödedin mi?“ Doğrusu pek ödemedim sayılmaz, diye cevap vermiş Rus girişimci. Kusura bakma, demiş Rice, vergilerini ödemediyse ortak olmamız imkânsız, çünkü benim şirketim halka açık; uluslararası yan kuruluşlarımdan biri vergisini ödemezse, şirketin yıllık denetiminde ortaya çıkar bu. Şimdi Rus girişimci bir seçim yapmak zorunda. Ya kötü bir Rus vatandaşı olmaya, Rus devletine vergisine ödememeye ve tek başına rekabet etmeye devam edecek, ya da iyi bir Rus vatandaşı olacak ve belki en son teknolojiye sahip bir Amerikan şirketiyle ortaklık kuracak¹⁰. Ülkeler elektronik sürüyle bağlantılarını derinleştirdikçe, Don Rice'ın Rus girişimcisinin ikilemiyle daha sık karşılaşmaya başlayacaklar:Ya elektronik sürüye ayak uydurur ve onun kurallarıyla yaşarsın, ya da kendi başına koşar ve kendi kurallarıyla kalırsın..Sürünün demokrasinin temel taşlarını örmeye katkıda bulunmasını sağlayan süreç için ben „sınır ötesi devrim“, ya da „küresel devrim“ terimini kullanıyorum. Geleneksel çevreler, özellikle aşırı sağ ve aşırı sol, elektronik sürünün ve küreselleşmenin demokrasiye katkıda bulunma gücünü küçümsüyor. Johns Hopkins Üniversitesi dış politika uzmanlarından Michael Mandelbaum'un dediği gibi: „Devrim deyince aklımıza halâ 1776, 1789, ve 1989'a ait görüntüler geliyor; bu yüzden demokrasinin ancak halkın ayaklanarak çürümüş bir hükümeti devirmesiyle yaratılabileceğini sanıyoruz. Aklımıza Lexington Çayırında savaşılan gönüllü milisler, Paris'te Bastille'e hücum eden kalabalıklar, Polonya'da direnen Dayanışma işçileri ya da Filipinler'de yönetime başkaldıran Halkın Gücü yandaşları geliyor. Durum böyle olunca, demokratikleşmenin nasıl gerçekleşeceğine ilişkin hayalinizde, devletinizden daha iyi yasal korumalar, uluslararası muhasebe standartları ve şeffaflık talep eden, aksi halde ülkenizin insanlarına iş verecek parayı kazanamayacağını söyleyen yabancı bir işadamı asla yer almıyor..**Hiç kuşkusuz, sürüyü ülkelerin iç donanımlarına girmeye iten şey, onun doğrudan doğruya demokrasiye değer vermesi değildir. Sürü demokrasiye aldırılmaz. İstikrara, önceden kestirilebilirliğe, şeffaflığa, kendi özel mülkiyetini transfer edebilme ve keyfi ya da yasadışı hacizlerden koruyabilme yeteneğine değer verir. Bunları güvence altına alabilmek için, gelişmekte olan ülkelerin daha iyi yazılımlar, işletim sistemleri ve yönetimler oluşturmalarını ister-ve bunlar da demokrasinin köşe taşlarıdır“(T.Friedman).**

Küreselleşme süreci nedir, bu süreç neden devrimci bir süreçtir? Eski dünya, herbirisi kendisi için var olan toplumlar arasındaki ilişkiler zemini idi. Yani eski dünyada henüz daha, bilimsel

⁹ Bugün (2010) gazetelerde bir haber vardı: N.Times yazarı Friedman, Türkiye-İran-Brezilya arasında yapılan anlaşmadan dolayı, ABD'ye ihanet ediyor-kafa tutuyor- diye Türkiye'yi eleştirmiş!

¹⁰ Bu hikaye bana Doğan Grubu'nin vergi borcu olayını hatırlatıyor!..

anlamıyla dünya sistemi diyebileceğimiz bir sistem yoktu ortada¹¹. İşte bu zeminin içinden, bir dünya sistemi olarak tek bir dünya toplumu doğuyor şimdi. Küreselleşme süreci bu doğumun gerçekleşme biçimidir. Herbiri kendisi için var olan ulus-devlet-toplumların duvarlarının yıkılması, bu duvarların içine hapsolmuş bulunan potansiyelin açığa çıkması olayıdır küreselleşme. Tabii, bu dünya toplumu da gene kapitalist bir toplumdur. Ama bir kapitalist internasyonal değildir bu, olmayacaktır da! Değil, çünkü işin özünde ulusları dışlayan bir süreç bu; küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemiyle çalışan „dağınık bir sistem“. Sistem merkezini temsil eden bir yönetici yok. Her biri kendi içinde de bir sistem olan, sisteme integre birçok parçalardan-alt sistemlerden oluşuyor. Bu „parçalar“ yerel-toplumlar tabii. Ama artık bunlar eski anlamıyla ulus-devlet statüsünde değiller. Aynı bütünün (dağınık sistemin) biribirleriyle yarışarak-biribirini tamamlayan parçalarını oluşturuyorlar bunlar. **İki yerine çok sayıda takımın, hep birlikte, futbola, ya da satranca benzer bir oyun oynadıklarını düşünün, bu takımların hepsi de oyunu kazanmak için biribirleriyle mücadele etmektedirler. Bunun gibi birşey küresel kapitalist dünya sistemi de. Ama tıpkı futbol gibi belirli kuralları var bu sistemin-oyunun da. Gerçi bu kurallara uyulup uyulmadığını belirleyen öyle tek bir hakem yok ortada, ama, herkes biribirinin hakemi. Birisi kurallara uymasa diğeri bunu hemen ortaya çıkarabilir. Ve esas olan bu kurallara uymak olduğu için de, kurallara uymayan oyun dışında bırakılarak cezalandırılacaktır.**

Şimdi, bu küreselleşme sürecinin-devriminin „gelişmekte olan“ ülkelerde nasıl geliştiğini daha yakından incelemeye çalışalım:

Bugün, „gelişmekte olan“, ya da „azgelişmiş“ dediğimiz ülkeler, yakın geçmişin sömürge-yarı sömürge ülkeleridir. Bunlar, şu ya da bu şekilde „bağımsızlıklarını“ elde ettikten sonra, bu sefer de, Soğuk Savaş dengelerinden yararlanarak iktidarı elinde tutan „ulus devlet yaratıcısı“, bu anlamda „ulusalci“ bürokratik elit bir tabakanın-devlet sınıfının yönetimi altına giren, üretici güçlerin gelişmesinin adeta dondurulduğu, kısır bir döngünün içinde debelenip duran ülkelerdir. Öyle ki, halâ „ulusal bağımsızlığı temsil ettiğini“ iddia eden bu devlet sınıfı, artık ülkedeki üretici güçlerin gelişmesini engelleyen başlıca unsur haline gelmiştir. „Ulus-devlet“, kapitalist-burjuva devlet demek olduğu halde, „ulusal bağımsızlıkçı“ bu devlet sınıfı, ülkede kendisinden bağımsız bir burjuva sınıfının gelişmesini bile engellemektedir. Devletçilik, devlet mülkiyeti, bu mülkiyete tasarruf yetkisine sahip bürokratlarla-devlet sınıfıyla özdeşleştiği için, bunlar kendilerini sıkı „devletçiler“ olarak ilân etmişler, ülkede oluşturdukları devlet tekelciliğiyle özel sektörün, bireysel kapitalistlerin yolunu tıkar hale gelmişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelere dair bütün bu söylenenlerin en güzel örneği Türkiye'dir!¹² Türkiye'deki „devlet sınıfı“da „ulusal bağımsızlıkçılığı“, ulus devlet savunuculuğunu kimseye bırakmaz! „Devletçilik“ onların „ulusalcılığının“ vazgeçilmez unsurudur! Öyle ki, bunlar, iktidarı ellerinde tutabilmek uğruna, „Marksist“ oldukları için „devletçi“ olan „solcularla“ ve faşist-ırkçı oldukları için devleti yücelten sağcılarla da kolkola girmişler, gelişmek, ilerlemek-zenginleşmek isteyen halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin karşısında bir duvar örmüşlerdir!.. Bütün o „ulusalci“, ya da „kızıl elmacı“ söylemlerin ardında yatan gerçek budur! Üretim araçlarının ve toprakların yarısından çoğunun devlete ait olduğu bir ülkede,

¹¹ Her ilişki son tahlilde bir sistem ilişkisidir. Bu nedenle toplumlar arasındaki ilişkiler de her düzeyde, her zaman belirli sistematik ilişkiler olarak oluşur ve gelişirler. Burada kastedilen, bu ilişkilerin küreselleşme öncesi dönemde dünyayı tekleştirecek, tek bir sistem haline dönüştürecek boyutlarda olmadığıdır; ya da daha gevşek ilişkilerden oluştuğudur. Yoksa, geniş anlamda dünyadaki toplumlar arası ilişkiler her zaman bir sistem ilişkisi olarak ele alınabilirler.

¹² Ama sadece Türkiye değil! Alın bir Suriye'yi, Arap ülkelerini, Afrika ülkelerini, ya da Asya'daki birçok diğer ülkeyi, bunların hepsini genel olarak aynı „gelişmekte olan ülkeler“ kategorisi içinde ele alabiliriz. Türkiye bunların belki de en ilerisi. Hemen hemen hepsi de, kendine özgü, kendini „ulusalci“, ulus yaratıcısı olarak nitelendiren, ama öte yandan, ülkede kendilerinden bağımsız bir burjuva sınıfının gelişmesinin de önündeki en büyük engel olan bir devlet sınıfının yönetimindeki ülkelerdir bunlar.

Osmanlı'nın devlet olma geleneğini de arkasına alan böyle bir ittifakı küçümsememek gerekir¹³. Eski konumlarını kaybetmiş olsalar da bunlar tepeden inmedir, halâ bir gece ansızın gelebiliriz hayaliyle yaşamaktadırlar. Bunlar için „halk“ „cahil“, güdülmesi gereken bir sürüden-Reaya- başka birşey değildir. Herşeyin en iyisini, doğrusunu onlar bilir! Çünkü onlar „vatan, millet kurtarıcı“ soydandırlar!..

Seksen yıldır bu devlet sınıfına karşı demokrasi mücadelesi veren halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin mücadelesi hep inişli çıkışlı olmuştur. Demokrasi cephesi, ne zaman biraz güçlense, hemen ardından bir darbeye karşılaşmış, iktidarı „devletin asıl sahiplerine“ terketmek zorunda kalmıştır. Hep iki adım ileri bir adım geri giderek ilerlemek zorunda kalmıştır. Anadolu kapitalizminin güçleri birkaç sefer iktidara gelmiş olsalar da hiçbir zaman devlete sahip olamamışlardır. Çünkü „devlet“ kutsaldır ve devletin asıl sahiplerine aittir! **Öyle bir „kapitalist ülke“ düşününüz ki, ülkenin burjuvazisi devletin sahibi olamıyor! Türkiye budur işte! Burjuvaziye rağmen yoktan bir „ulus“ yaratan „kahramanlar“ ülkesidir Türkiye!..**

Ya „ilericiler“, „solcular“ „demokrasi kahramanları“? Onların ne yaptıklarını mı merak ediyorsunuz? Onlar da bu oyuna-bu günaha ortak olmuşlardır. Ondan sonra da „bu halk bizi niye desteklemiyor“, „neden Türkiye’de sol güçlenemiyor“ diye yakınır! Niye desteklesin ki halk sizi, siz „devletsiniz“, devlet sınıfının mütteliklerisiniz; hem de, Osmanlı’dan bu yana o halka kan kusturmuş olan o „devlet sınıfının“ müttelikleri! İnsanlar önlerindeki sorunlarla ilgilenirler, akşam eve götürecekleri ekmeğin kavgasıdır onların kavgası. Ve onlar bu kavgada kim nerede duruyor sadece ona bakarlar. İki tane referans noktası vardır onların kafalarında. Birisi „devlet sınıfı“nın durduğu noktadır, öteki de kendilerinin. Sen ne dersin de, eğer öbür tarafın bulunduğu yerde duruyorsan, ağzıyla kuş tutsan bir işe yaramaz. Osmanlı’dan bu yana böyledir bu. Halkın kafasındaki pusula hiç şaşmaz! „Türkiye halkı, Türkiye seçmeni hep sağ“ı desteklermiş! „Devlet sınıfının“ „solcu“ olduğu bir ülkede buna hiç şaşmamak lâzım!

İşte tam bu noktada küreselleşme devrimi, Avrupa Birliği’yle bütünleşme süreci giriyor araya; ve „ulusalcılığını“ „batıcılığının“ ayrılmaz bir parçası olarak gören Türkiye devlet sınıfını suçüstü yakalıyor! Avrupa Birliği’yle bütünleşme sürecine karşı çıkmak zorunda kalmaları onların yüzündeki „çağdaşlık“ „ilericilik“ „batıcılık“ maskesini birden indiriveriyor! „Kral çıplak kalıyor“!

Ama bu sürece hazırlıksız yakalanan sadece onlar mı! Daha düne kadar koruyucu dinci kabuklarının içinde devlete karşı ayakta kalabilme mücadelesi veren Anadolu kapitalistleri de şaşırıyorlar bu işe! Ama onlar çabuk toparlanıyorlar! Gökte aradıkları ilâhi yardımı birden yerde, Avrupa Birliği’yle bütünleşme sürecinde bulunca kısa zamanda toparlanıyorlar! Eski „dinci“ Anadolu burjuvalarını birden bire küreselleşme yapan, „dinci“ motiflerle yerel düzeyde burjuva demokratik devrim mücadelesi veren „Anadolu Kaplanlarını“ küresel dış dinamiklerle birleştiren diyalektik budur işte! Başta Türkiye olmak üzere, gelişmekte olan bütün ülkeleri kasıp kavuran devrimci dalganın esası budur. Bugün bir değil iki kere devrimcidir bu ülkelerin burjuvaları! Birincisi, kendi ülkelerinde gerçekleşen demokratik devrimde taşıdıkları öncü rolden dolayı. İkincisi de küresel devrime katkılarından dolayı.

Kapitalistler elbette ki kendileri için demokrasi isteyerek ayağa kalkıyorlar. Yani, özel olarak halkı, işçileri düşündükleri, onlara acıdıkları için, ya da ideolojik nedenlerden dolayı değil! Ama işte tam bu noktada, onların çıkarlarıyla halkın-işçilerin çıkarları da kesişiyor zaten, ve demokrasi mücadelesi bütün halkın mücadelesi haline geliyor. Üretici güçlerin gelişmesini engelleyen devletçi işletme sisteminin yerine serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçmesi sadece kapitalistlerin işine yaramıyor,

¹³ Son yılların özelleştirmeleri bu oranları çok değiştirdi tabii..iyiki de değiştirdi!..

bundan çalışanlar da yararlanıyorlar. Kapitalist, azami kâr peşinde koştuğu için, özgürce üretim yaparak daha da zenginleşmek için istiyor demokrasiyi; devletçi sistemin önüne çıkardığı engellere bu yüzden karşı çıkıyor. Ama bütün bunları gerçekleştirebilmesi için, işgücünü özgürce satabilen işçilere de ihtiyacı var onun. İşte kapitalist bunun için köylüyü işçi yaparak özgürleştiriyor. Evet özgürleştiriyor! „Bu da bağımlılığın başka bir biçimi“ olsa bile gene de özgürleştiriyor ! Çünkü üretici güçler böyle gelişir. İşçiler burjuvalara bağımlı hale gelmesinler diye köylülüğü mü savunacağız! „İlericilik“ bu mudur! Devlete bağlı kamu iktisadi teşebbüslerinde, bir kişinin yapacağı iş için torpille işe alınan beş kişinin çalıştığı bir düzeni savunmak mıdır „ilericilik“! „Hangi sistem altında gelişiyor üretici güçler“, belirleyici olan budur. İlerici, devrimci, demokrat olmanın ölçüsü bu soruya verilecek cevapla bağlantılıdır.

Dün, tekelci kapitalizme-emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesi vermektir ilericilik; bugünse, „ulusal bağımsızlığı“ savunmak adına devletçi, çağ dışı bir düzenin bekçiliğini yapanlara karşı durmaktır; küresel demokratik devrime karşı ulusal duvarların arkasına gizlenenlere karşı durabilmektir.

Dün, sermaye yetersizliğine çare olarak bulunan „kamu iktisadi teşebbüslerini“ desteklemek belki ilericilikti, ama bugün ilericiliğin ölçüsü devlet tekelliliğine karşı özelleştirmeleri desteklemektir!

Dün, yabancı sermayeye karşı çıkmak ilericilikti. Çünkü, kapitalizmin tekelci aşamasında-emperyalizm aşamasında sermaye ihracı sömürgeciliğin ayrılmaz parçasıydı. Sömürge ve yarı sömürge halklar bu „yabancı sermayeye“ karşı mücadele içinde geliştirmişlerdi kurtuluş savaşlarını. Bugünse tam tersine, „yerli-millî sermaye“ diye ulusal duvarların arkasına gizlenerek tekel kuran ve kendi halkını kendisine mecbur bırakan „ulusal-sermayeyi“ savunmaktır gericilik!

Ey, küresel bir dünya sisteminin doğmakta olduğunu göremeyen eski ilericiler, kapitalizm bir dünya sistemi haline geldi artık! Sermaye küreselleşti. Sermayenin ulus'u kalmadı! Ulsalcı nutuklarla sizi uyutanlar, sizin „ulusal-sermaye“ dedikleriniz, küresel rekabet mücadelesine girmek istemeyen, ulusal duvarların arkasına gizlenerek kendi tekel konumlarını muhafaza etmek isteyen yerli bezirgânlardır. Bugün, içinde yaşadığımız küreselleşme sürecinde, „kim ki bir taş üstüne bir taş koyuyor, niyeti, menşei, „ulusal kökeni“ ne olursa olsun hoş geldi sefa geldi“ ülkemize demeyi öğrenmeden artık ne devrimci olunabilir, ne de çağdaş. Çünkü, kendi ülkende üstüste konulan o taşlardır ki, hem yerel, hem de küresel düzeyde, üretici güçlerin gelişmesini ifade eden onlardır. Kapitalizmin kendini inkârı sürecinin köşe taşlarıdır onlar! Bu diyalektiği anlayamıyorsanız hiç olmazsa susun!¹⁴

HEM „ULUSALCI“, HEM DE KÜRESEL DEVRİMCİ OLMAK MÜMKÜN MÜDÜR

„İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin büyük bölümünde Güneydoğu Asya liderlerinin halklarına ne söylediğini bir düşünün“ diyor demokrasi uzmanı Larry Diamond: „Sen bana özgürlüğünü ver ve çeneni kapalı tut, ben de sana zengin olma fırsatı vereyim“. Herkesin küpünü doldurduğu bir dönemde apolitik olmak kolaydı; insanlar kendi ekonomik durumlarına zarar vermeksizin yönetim işlerini başkalarına bırakabilecekleri düşüncesindediler. Gerçekten de bu yaklaşım otuz sene kadar işe yaradı, ama sonra büyüme durdu ve onunla birlikte refah ve olanak dağıtımı da durdu. (Sonuç, „Asya krizi“!) O zaman insanlar siyaseti bir başkasının eline bırakamayacaklarını anladılar..Yönetiminiz ne kadar demokratik ve ne kadar açıksa, onu kamuoyuna hesap vermeye zorlayan mekanizmalar ne kadar sağlamsa, finansal sisteminizin sürprizlerle karşılaşma ihtimali de o kadar azalır. Sürprizler ve şoklarla karşılaştığı zaman da, değişen koşullara ve taleplere kendini uydurmakta daha hızlı davranabilir. Ayrıca toplumunuz ne kadar açık ve demokratik olursa, geri iletimle

¹⁴ Evet, bu satırlar beş yıl önce yazılmış!..

(feedback) ne kadar çok beslenirse, bir uçurumdan düşmeden önce yarı yolda düzeltmeler yapma şansınız o kadar artar. Dahası, ülkeniz bu sancılı yarı yol düzenlemelerini yaparken demokrasi düzeyiniz ne kadar yüksekse, hükümetiniz bu reformun sancılarını bütün ülke halkıyla paylaşma konusunda o kadar meşruluk kazanır.“(T.Friedman)

Yani, hem „ulusalci“, hem de küresel devrimci olunamaz! Küresel devrimci olmak demek sürece küresel bakabilmek demektir. „Ulusal sermaye“ „yabancı sermaye“ ayrımı yaparak küresel devrimci olunamaz! Ha, siz çok „zeki“ bir „ulusalcısınız“ belki ve halkınıza da diyorsunuz ki, „kapatın çenenizi, ben bütün o enayileri ülkemize toplayacağım, varsın yatırım yapsınlar. Üretim maliyetleri çok düşük olduğu sürece akın akın geleceklerdir buraya. Dışinizi sıkın biraz. Hele bir zenginleşelim, sonra bu kadar yatırıma yapmışken bırakıp bir yere de gidemezler, işte o zaman istediğimiz herşeyi dikte ettirebiliriz onlara. Aman çocuklar fazla ücretmiş, demokratik haklarmış, bütün bunları unutun, kapatın çenenizi de hep beraber ulusal çıkarlarımız için bu oyuna devam edelim!“ „Asya kriziyle“ tepetaklak giden bütün o Asya’lı uyanık diktatörlerden bahsettiğimizi anlamışsınızdır herhalde!

Ama bu arada bir de Çin var! O neresinde peki bu sürecin? Küresel sermayenin en gözde ülkesi Çin bugün! Bu bir çelişki değil mi! Nasıl oluyor da, Çin gibi, antika bir devlet sınıfı tarafından yönetilen, demokrasinin adından bile söz etmenin mümkün olmadığı bir diktatörlük bu kadar yabancı sermayeyi çekebiliyor, nasıl oluyor da küreselleşme sürecinde bu kadar önemli bir rol oynayabiliyor? Diğer ülkeler de mevcut yapılarını koruyarak Çin gibi küreselleşemezler mi?

Birincisi şu: „Sosyalist sistemin“ çöküşü Çin için çok önemli bir uyarı oldu! Kendi geleceklerini gördüler adeta. Ve „denize düşen yılanı sarılır“ hesabı, bu süreci durdurmak için o güne kadar „yılan“ olarak gördükleri küresel sermayeye kapıları açtılar! Bir tür uzlaşma, kendini kurtarma çabasıydı bu. Çin devlet sınıfı ülke içindeki tek hakim güç oluşuna da güvenerek küresel sermayeye serbest rekabetçi piyasa ekonomisinin bütün kurallarına uyacağına dair garantiler verdi. Ama en önemlisi de dedi ki, bakın iki milyar insan yaşıyor burada, ücretler çok düşük, üretim maliyetleri yok denecek kadar az, ülkenin tek hakimi de benim, yani herhangi bir organize muhalefet de yok, gelin bu olanakları değerlendirin! Yani, „bakın duvarları açıyorum, bana dokunmanıza da gerek yok, sizinle birlikte çalışacağıma söz veriyorum“ dedi! Peki küresel sermaye aptal mı, onlar bilmiyorlar mı bütün bunları? Elbette ki biliyorlar! Ama kendisine güveniyor sermaye. Hangi gerekçeyle olursa olsun bir kere içeri adımını atıp da üretici güçleri harekete geçirmeyi başladımıydı ya, er ya da geç gerisinin geleceğini biliyor. Niye otursun da yıkılana kadar duvarların dışında beklesin ki! Hazır kapı açılmışken içeri girip orada çalışarak duvarların yıkılmasını daha da kolaylaştıracağını düşünüyor sermaye. Çin olayı budur.

„Doğru, Çin büyük miktarda doğrudan yabancı sermaye çekmeyi başarmıştır, ama para birimi tam konvertibl değildir ve yabancıların özgürce oynayabilecekleri bir hisse senedi ya da tahvil piyasası yoktur. Ayrıca Çin’de ahabap çavuş kapitalizmi aşırı boyutlardadır.. Çin’in açmazı, elektronik sürüden ekonominin kamu mülkiyetindeki iflas etmiş yarısını dönüştürmesine yetecek kadar sermaye çekmesi için, önce bütün işletim sistemini değiştirmek ve gerçekten hukukun üstünlüğüne dayalı bir yazılım oluşturmak zorunda olmasıdır. Ve bu da Çin’in çürümüş egemen partisinin çıkar ve alışkanlıklarıyla kafa kafaya çatışacaktır..Bir noktada Çin ya zenginleşmeyecek, ya da bugünkü kadar otoriter olmayacaktır, ama bir yerde bir göçme olacaktır; çünkü Çin hükümetinin bugün yapma fırsatı bulunduğu şeyler elektronik sürüyle tamamen bütünleştikten sonra yapabileceklerinden çok farklıdır“(T.Friedman).

Unutmayalım, dış dinamik ne kadar güçlü olursa olsun, ulus-devlet duvarlarını yıkan son tahlilde o duvarların içindeki üretici güçlerin gelişme seviyesidir, yani iç dinamiktir. Ve Çin

gibi, üretici güçlerin gelişme seviyesinin çok geri olduğu bir ülkede dış dinamiğin sürece dışardan müdahale olanakları çok sınırlıdır. Ama bir kere içeri girip de sürecin-iç dinamiğin bir parçası haline gelirse işlerin çok daha kolaylaşacağı açıktır. Yani küresel sermaye sadece Çin devlet sınıfının verdiği güvencelere kanıp da girmemiştir Çin'e! Herşeyden önce bir kendine güvendir bu. Bir an için Çin'in politika değiştirdiğini düşününüz, yani, Çinli bürokratların „yeter artık, milyarlarca dolar girdi içeriye, bu kadar para elimizde rehinken biz ne dersek onu yapmak zorundalar“ diye düşünmeye başladıklarını düşününüz! Ne mi olur, üç günde Çin'in altı üstüne gelir! Dışardan giren global sermaye akışıyla birlikte kurulan denge bir anda bozulur. Şu an için halâ sesini çıkarmayan ve ayda yüz elli dolara çalışarak karnını doyurmaya çalışan o iki milyar insan bir anda ayağa kalkarak yerle bir ediverirler o duvarları!

KÜRESEL-TOPLUMSAL BİLEŞİK KAPLAR TEORİSİ

Küresel-kapitalist dünya sisteminin oluşumu sürecinin-küreselleşme sürecinin-, ulus-devlet duvarlarının yıkılarak, ülkelerin aynen bileşik kaplarda olduğu gibi birbirlerine bağlanmaları süreci olduğunu, ülkeler arasında oluşan toplumsal bileşik kaplarda ülkeden ülkeye akan o suyun ise sermaye olduğunu söylemiştik¹⁵. Şimdi buna bir şey daha ilâve etmek istiyoruz: **Su (yani sermaye), bileşik kaplarda, daima, bütün kaplarda su seviyesinin eşitlenmesi yönünde akar. Buna toplumsal bileşik kaplar teorisi adını veriyoruz.**

18-19. yy'larda, tekelci kapitalist ulus-devletlerin egemen oldukları dünyada, ülkeleri bu şekilde birbirine bağlayan bağlar henüz daha oluşmuş değildi. Her ülke, etrafını çeviren ulusal duvarlarının içinde, kendisi için varolan bir toplumsal sistemdi. Bu durumda, tekelci kapitalist ulus-devletler, sömürgecilikteki ve dünyayı paylaşma mücadelesindeki başarılarına paralel olarak, ulus-devletlerinin askeri gücünün de yardımıyla, tıpkı bir ineğin sütünü sağır gibi dünyadaki diğer halkları-ülkeleri sağmışlar, sermayenin getirilerinin kendi ülkelerinde-gelişmiş ülkelerde toplanmasını sağlamışlardı. **Küreselleşme süreciyle birlikte oluşmaya başlayan toplumsal bileşik kaplar bu süreci şimdi tersine çeviriyor ve su-sermaye artık gelişmiş ülkelere doğru akmaya başlıyor.** Buralarda azami kâr elde etme oranı çok daha yüksek olduğu için, elde edilen kazançlar da gene buralarda kalıyor. Yani, gelişmekte olan ülkelere elde edilen artı değerleri oturupta gelişmiş ülkelerde çitir çitir yemiyor kapitalistler! Yedikleri kadarı zaten var ellerinde! Muazzam miktarlarda sermayeden bahsediyoruz, öyle yenip yutulacak miktarlardan değil! Bir Çin, Hindistan olayının-„mucizesinin“- altında yatan gerçek budur. Ve bu öyle bir „gerçek“tir ki, bugün bunu artık gözleri 18-19.yy'lardan kalma ideolojik gözlüklerle kapalı olanların dışında herkes görüyor! **Türkiye'nin eski „dinci“, ya da „devletçi“ burjuvalarının bile, bu gerçeği gördükleri andan itibaren gözleri fal taşı gibi açıldı da, zenginleşmek için artık ilâhi güçlere, ya da devlete sığınmayı bir tarafa bırakarak, suyun kendi ülkelerine doğru da akması için ülkeyi küresel bileşik kaplar sistemine dahil etmeye çalışıyorlar!**¹⁶

KÜRESELLEŞME-ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ-SINIF MÜCADELESİ

Peki hepsi bu kadar mı? Küreselleşme, sadece, sermayenin küresel bir akışkanlığa kavuşması olayı mıdır? Yani bir ülkeye sermaye girince, bu hemen burada üretici güçlerin gelişeceği anlamına mı geliyor? Sorunun cevabı, „üretici güçler“ derken bundan ne anladığımızı bağlıdır. Bütün bunları daha önce ayrıntılı olarak inceledik, ama konuyla ilişkisi içinde bir kere daha bazı noktaların altını çizelim.

¹⁵Peki sermaye nedir? Sermaye üretim ilişkisidir, kapitalist üretim ilişkisidir. O halde küreselleşme, kapitalist üretim ilişkisinin bütün dünyayı bir ağ gibi örmesidir. Dağınık, ama birbirine bağlı bir dünya sisteminin oluşmasıdır. Bu sistemde sistem merkezini temsil eden belirli bir „nokta“, yer, temsilci vb. yoktur. Sistem merkezini temsil eden sıfır noktası yere ve zamana bağlı değildir, her yerde oluşabilir!

¹⁶ Malesef, bütün bu süreçleri farkedemeyen bir tek „solcular“ kaldı geride!..

Bir kapitalist için „üretici güç“ sermayedir. Bunun dışındaki bütün diğer unsurlar onun türevleridir. Koordinat sisteminin merkezi burjuvazi-sermaye olduğu zaman görünenlerin özeti budur. Burjuva dünya görüşünün çıkış noktası da budur.

Koordinat sisteminin merkezini işçi sınıfına doğru kaydırdığınızda ise bunun tam tersi bir tablo çıkar ortaya. Bu durumda artık üreten yaratan sadece işçilerdir, çalışanlardır. Üretim araçları, teknik vb.bunlar sadece yaratıcı emeğin ürünleridir. Sermaye, özel mülkiyetle birlikte, üretimin zorunlu bir faktörü değildir. Böyle olduğu için de, günü gelince işçiler özel mülkiyet düzenini ortadan kaldırarak sermayenin egemenliğine son vereceklerdir. Burjuvazinin egemen olduğu kapitalist toplumdan, işçi sınıfının egemen olduğu sosyalist topluma geçişin mantığı budur.

Gerçekte ise toplum, çevreden aldığı madde-enerjiyi-informasyonu kendi içinde işleyerek kendini üreten-yaratan canlı bir sistemdir. Kapitalist toplum söz konusu olduğu zaman, sermaye, sistemin içindeki üretim ilişkisidir; yani çevreden alınan madde-enerjiyi-informasyonu değerlendirip işleyen, üretici güçler arasındaki ilişkidir. Madde-enerji-informasyon „hammadde“ olarak çevreden alınıyor, sistemin içinde bulunan ve „sermaye“ adı verilen kapitalist üretim ilişkileriyle birbirlerine bağlı üretici güçler tarafından değerlendirilip işleniyor, ürün haline getiriliyor. Olay bundan ibarettir. Peki nedir, ya da kimlerdir, bu kapitalist sistemin-toplumun içinde bulunan ve sermaye ya da kapitalist üretim ilişkisi dediğimiz bağ'la birbirine bağlı olan üretici güçler? İşverenler ve işçilerdir. Nasıl üretiyorlar bu „üretici güçler“?

Dışardan-çevreden alınan madde-enerjinin-informasyonun değerlendirilerek işlenmesi-ürün haline getirilmesi süreci iki aşamada gerçekleşir. Önce, ilk aşamada, üretilecek olan ürüne ilişkin bir üretim planı olmalıdır elde. Çünkü üretim bilişsel bir faaliyettir. Kim yapar, ya da yaptırır bu planı? Burjuvazi. Sistemin dominant unsuru olarak neyin üretileceğine „karar veren“ de odur zaten. Sonra da, ikinci aşamada, bu plan, gerçekleştirilmesi için motor sistem olarak işçilere-çalışanlara verilir. Kollektif bir yaratık olarak „ürün“ böyle çıkar ortaya.

Ürün bir çocuk gibidir. Babası işverense anası da işçi olan bir çocuk! Baba ve ana'dan gelen bilgilerden-DNA'lardan- oluşur çocuğu var eden bilgi. Bunların sentezidir. O halde, bir toplumun içindeki üretici güçler, genel olarak insanlardır. Özel olarak da, eğer sınıflı bir toplumdan bahsediyorsak, o toplumsal yapı içinde, karşılıklı olarak zıt kutuplarda toplanmış olan insanlardır. Kapitalist toplumdan bahsettiğimize göre, bu toplumun üretici güçleri işçiler ve işverenlerdir. İşveren olmadan işçi olmaz ve tersi. Bu ikisi birden olmadan da toplum, kapitalist toplum olmaz. Üretim araçları, teknik vs bütün bunlar son tahlilde insanın uzuvlarının uzantılarıdır. İnsan, doğayla etkileşerek yeni bilgiler üretir ve bu bilgileri de sonra tekrar yeni bilgiler üretmede kullanır. Üretim araçları bu süreç içinde üretilen bilgilerin maddi biçimleridir o kadar. Yani „araçlar“ üretmez, insanlar üretir. İnsanlar kendileri de bir ürün olan o araçları tekrar üretim faaliyetinde kullanırlar.

Şimdi, „küresel sermaye“, gelişmekte olan bir ülkeye girdi diyelim. Bu andan itibaren bu ülkede nelerin olacağını adım adım izlemek istiyoruz:

Sermaye niye geliyor o ülkeye? Azami kâr yasası gereğince mümkün olan en yüksek kazancı elde edebilmek için. Üretim faaliyetine ilişkin bütün hazırlıklar-yatırımlar yapılıyor, işçiler işe alınıyor ve üretim başlıyor. Üretim faaliyetinin başladığı bu ilk an'ın gerçekliğini bilişsel bilim terminolojisiyle „ilk durum“ olarak ifade ediyoruz. Daha başka bir deyişle bunu, o üretim birimine ilişkin üretici güçlerin ilk doğuş-oluşum hali-denge durumu-toplu sözleşme durumu olarak da ifade edebiliriz.

Süreç, üretim süreci başlıyor. Üretim faaliyeti kollektif bir faaliyettir. İşveren üretimin planını hazırlıyor, ya da hazırlatıyor, sonra da bunu gerçekleştirmeleri için işçilere veriyor, onlar da

plana uygun bir şekilde ürünü gerçekleştiriyorlar. Çocuk doğdu! Ama işveren, üretim araçlarının sahibi olduğu için, „bu benim“ diyerek en sonda oluşan ürüne de sahip çıkar! Ve ürün, piyasada satılarak gerçekleştirildikten sonra, üretim maliyetleri çıkarılınca, geriye kalan kısım kâr adı altında işverenin cebine girer.

Ne oluyor bu durumda? İşçiler, aldıkları ücretle üretim faaliyeti esnasında harcadıkları enerjiyi yerine koyarak, ancak o ilk durumlarını muhafaza edebilirlerken, işverenler, elde ettikleri artı değerle bir „üst duruma“ geçmiş oluyorlar. Yani işverenler ilk durumdaki dengeyi ihlâl ederek bir „üst duruma“ geçerlerken, işçiler halâ o ilk durumda kalmış oluyorlar [4]¹⁷. İşte, kapitalizmin gelişme sürecinin iç dinamiği bu çelişkidir. Neden mi? Çok açık! Kendileri bir üst duruma çıktıkları halde, azami kâr yasası gereğince „üretim maliyetlerini düşük tutmak için“, işçilerin halâ o ilk durumda kalmalarını, eski ücretle yetinmelerini isteyen işverenlere karşı işçiler mücadeleye başlarlar da ondan. Ve sonunda yeni bir „toplu sözleşme“ yapılır, işçiler de böylece bir üst basamağa çıkmış olurlar. Kapitalizmin gelişme sürecinin diyalektiği budur. Süreç bu şekilde basamak basamak çıkılarak gelişir. Eğer işveren üretim araçlarının özel mülkiyetine „sahip“ olmasaydı aradaki bu çelişki de olmazdı. Çelişki olmayınca da artı değer olmazdı, kapitalizm olmazdı, kapitalizmin gelişmesi diye birşey de olmazdı tabii! Ya da eğer işçiler, artı değere el koyarak o ilk denge durumunu bozan işverene karşı mücadele etmeselerdi (veya köleler gibi, bir üretim aracı statüsünde olup da edemeselerdi) gene gelişme, ilerleme olmazdı. Çünkü bu durumda, işçilerin satınalma gücü hiç artmayacağından, ülke genelinde kapitalistlerin „sahip oldukları“ ürünlerin „satılarak gerçekleşmesi“ oranı da hiç değişmezdi ve bundan son tahlilde kapitalistler de zarar görürlerdi. İşçiler, ilk durumdaki dengeyi bozarak bir üst duruma geçen işverene karşı mücadele edip kendilerini de o üst basamağa taşıyarak, son tahlilde, kapitalistin de gelişmesine yardımcı olmaktadırlar. **İşte, üretici güçlerin-iç dinamiğin gelişme diyalektiği budur. Sınıf mücadelesi kapitalizmin gelişmesinin itici gücüdür.**

Bilgi üretimi sürecinin, üretilen bilgilerin tekrar üretim sürecine uygulanmasının diyalektiği de budur. Sürekli azami kâr peşinde koşan kapitalistler, daha iyi kalitede ve daha ucuza üretebilmek için daima yeni bilgilerin peşinde koşarlar. Bu, aynı zamanda, sınıf mücadelesinden kurtulmanın da tek yolu gibi görünür onlara! Birçok işçinin yapabildiği işi tek başına yapan yeni bir makine üretim maliyetini düşürmenin en kestirme, garantili yolu gibi görünür! Ama buna rağmen, aynı denge gene kurulur bir süre sonra! Çünkü o makineleri kullanacak olanlar da gene insanlardır! **Böylece, üretimin giderekte daha az işçile, daha çok makineyle-robotla yapıldığı bir süreç başlar. İşte kapitalizmi kendini inkâr götüren süreç de budur zaten.**

Şimdi geliyoruz bu sürecin, yani üretici güçlerin gelişmesi sürecinin küreselleşmeyle olan ilişkisine. Soru şudur: Sermayenin küreselleşmesiyle üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesi arasındaki bağlantı nedir?

Bugün Almanya’da (ve bütün diğer gelişmiş ülkelerde) çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve daha yüksek ücretlere sahip olmak isteyen işçilere işverenlerin verdiği cevap şu oluyor: „Oturun oturduğunuz yerde, biraz daha ileri giderseniz fabrikayı kapatır giderim. Sökerim makineleri, götürür işçilerin daha az ücret talep ettikleri, üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu bir ülkeye kurarım. Örneğin Polonya’ya giderim. Daha olmadı Türkiye’ye giderim. O da mı olmuyor Çin’e, Hindistan’a giderim“! Bitti! Gerçekten de olay burada bitiyor.! Ulusal düzeyde üretim sürecinin ayrılmaz parçası olan işveren veya işçilerden bir taraf olayı bu şekilde „çeker giderim“ diye koyabildiği an orada olay biter! Nitekim de öyle oluyor. Sendikalar sesini kesiyor, işçilerin sesi soluğu çıkmaz hale geliyor ve kuzu kuzu, daha az ücretle, daha uzun süre çalışmak için işlerinin başına dönüyorlar! Arada bir, „işverenlerden daha

¹⁷ Bu konuyu burada mümkün olduğu kadar basite indirgeyerek anlatmaya çalışıyorum ama, gene de, işin bilimsel yanını daha derinlemesine incelemek isteyenlere daha önceki çalışmalara [1,2,3,4] gözatmalarını öneririm.

çok vergi alınarak, bunlarla yeni işyerlerinin açılmasını, işsizliğe çare bulunmasını“ savunanlar da çıkıyor, ama bunları da takan yok! Cevap hazır çünkü: „İşverenlerin küresel rekabette ayakta kalabilmeleri için onlardan böyle bir şeyi talep edemeyiz“. Ulus devlet, hem sermaye tarafından terkedilmiş olmanın burukluğu içinde (hatta ihanete uğradığını bile düşünüyor zaman zaman), hem de daha fazla ileri gidemiyor ona karşı, çünkü halâ ona muhtaç!

Ama sadece gelişmiş ülkelerde mi böyle bu, örneğin bir Türkiye’de de benzeri şeyler söyleniyor çalışanlara! „Çin’e, Hindistan’a bakın“ deniyor, „işçiler orda ayda yüz elli dolara çalışırken siz burda dört yüz dolar alıyorsunuz da halâ memnun değilsiniz, susun yoksa fabrikayı kapatır gideriz“ deniyor! Ve işçilerin de boynu bükülüyor, „buna da şükür“ diyerek seslerini kısıyorlar.

Evet, sınıf mücadelesi kapitalizmin gelişmesinin itici gücüdür, iç dinamiğin motorudur; ama bunun da ön koşulu, işçi ve işverenlerin birlikte var oldukları sistem gerçekliğidir. Eğer ulusal düzeyde, işçi ve işveren arasındaki bağ her an kopabilir duruma gelmişse, yani taraflar kendi varlıklarını artık bu bağlaşım içinde görmek zorunda değilseler, orada ne sınıf mücadelesi olur, ne de birşey! İşte bugün durum aynen budur. Peki ne demek oluyor bütün bunlar?

Bugün artık, bir ülkeyi tek başına, sadece ulusal düzeyde ele alarak, o ülkedeki üretici güçlerin gelişmesi hakkında bir yargıya varamayız. Bugün, dünyanın herhangi bir ülkesinde üretici güçlerin gelişmesini belirleyen esas unsur o ülkenin küresel-toplumsal bileşik kaplar içindeki yeridir. Yani belirleyici olan artık sadece „iç dinamik“ değil, küresel „dış dinamik“tir! Ama buradan hemen, iç dinamiğin artık önemini kaybettiği sonucu da çıkarılmamalıdır! Evet, bugün ülkenizin kaderini belirleyen esas faktör onun küresel bileşik kaplar içindeki yeridir, ama bu sadece madalyonun bir yüzüdür, görünen yüzüdür. Bir de görünmeyen yan var tabi. Örneğin, neden Afrika değil de Çin, ya da Hindistan sorusunun cevabı da bununla ilgili! Evet, neden Afrika değil de Çin-Hindistan? Yani bugün küresel sermaye neden Afrika’ya akıyor da Çin’e gidiyor? Neden Afrika değil de Çin küresel bileşik kaplarda suyun aktığı-su seviyesinin yükseldiği taraf haline geldi? İşte bu sorunun cevabı „iç dinamik“le-tarihsel gelişme süreciyle ilgili. Yani öyle rasgele oluşmuyor küresel bileşik kaplar. Hangi ülkenin daha önce bileşik kaplara dahil olacağı bir raslantı değil. Ve bu anlamda ele alınırsa iç dinamik gene ön plana çıkıyor, iç dinamiğin belirleyici yanı ağır basıyor; ve son tahlilde dış dinamiğin iç dinamikle bütünleşerek birlikte etkide buldukları sonucuna varıyoruz.

Bugün, küreselleşme sürecinin itici gücü olan, onu daha da genişletip yaygınlaştıracak olan, ama sadece bu kadar da değil, küresel düzeydeki bütün diğer gelişmeleri de birinci derecede etkileyecek olan en önemli faktör, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği yerlerdeki sınıf mücadelesidir. Daha açık olmak gerekirse, önümüzdeki dönemde Avrupa’nın gelişmiş ülkelerindeki, veya Afrikanın henüz el değmemiş, yani henüz küresel bileşik kaplara dahil olmayan ülkelerindeki gelişmeleri birinci derecede etkileyecek en önemli faktör Çin ve Hindistan gibi küresel sermayenin gözdesi olan ülkelerdeki sınıf mücadeleleri olacaktır! Bu sonuca nasıl mı varıyoruz: Bugün ancak Çin ve Hindistan gibi, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği ülkelerde gelişecek sınıf mücadeleleridir ki, biryandan buralarda çalışan insanların yaşam seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunurken, diğer yandan da, buna bağlı olarak, sermaye için buraları eskisi kadar „çekici“ olmaktan çıkaracak, onu yeni, „daha çekici“ yerler aramaya mecbur edecektir. Niye Çin’e gidiyor bugün sermaye? Herşeyden önce, yetişmiş işgücü maliyeti düşük buralarda ve bir de tabi büyük bir pazar potansiyeli var buraların. Kitlelerin satın alma güçleri geliştikçe bu pazar da gelişecek, bunun hesabı yapılıyor. Ama yarın insanların gözü iyice açılır da „üretim maliyetleri“ yükselmeye başlarsa, o zaman sermaye açısından şu anki çekiciliği de azalacak buraların. Ve işte ancak o zaman sermaye kendisine yeni Çin’ler aramaya başlayacak. Geleceğin potansiyel Çin’i ise Afrika’dır hiç şüphesiz. Dış dinamik, küresel bileşik kapların

verimli suyu, kaçınılmaz olarak, Afrika ovalarını da basan bir sel gibi oralara doğru da akmaya başlayacak, buraları da bileşik kaplara bağlayacak.

Küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemi, dış dinamik olarak el attığı her ülkede benzer bir işletme sisteminin oluşmasını zorunlu kılıyor. Küreselleşme sürecini devrimci bir süreç haline dönüştüren onun bu özelliğidir zaten. Çünkü, eski devletçi-ulusalcı işletme sistemi değişirken, onu ayakta tutan yapı da değişmek zorunda kalıyor bu arada. Dış dinamik hem yeni bir iç dinamiğin oluşmasının koşullarını hazırlamış oluyor, hem de onun gelişmesini hızlandırıyor. İşte, küreselleşme sürecinin, küresel bileşik kaplar teorisinin, üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesinin diyalektiği budur.

GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK

Bu gelişme, bütün ülkeleri içine alıpta küresel bileşik kaplardaki suyun seviyesi eşitleninceye kadar bu şekilde devam edecektir. Bunun başka hiç yolu yoktur! İleri gelişmiş kapitalist ülkelerin ulus-devlet yöneticileri ne yaparlarsa yapsınlar artık „ekonomik durgunluğa“, „işsizliğe çare“ bulmaları mümkün değildir. Küresel bileşik kaplarda akan suyun yönünü tersine çevirmeleri mümkün değildir. **Peki o zaman „ne olacak bu gelişmiş ülkelerin hali“?**

Gelişmiş ülkelerin yapabileceği, yapmaları gereken iki şey var. Birincisi, her zamankinden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu yapmak! İkincisi de bütün vergi yasalarını, yatırım politikalarını vb. değiştirerek, bilim ve eğitime, araştırma ve geliştirmeye daha çok yatırım yapmak, daha çok robotun üretim sürecine sokulması yönünde çaba sarfetmek. Önce birinciyi görelim.

Neden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu? Çünkü, gelişmiş ülkelerin, küresel bileşik kaplarda sermayenin gelişmekte olan ülkelere doğru akışına karşı yapabilecekleri tek şey budur da ondan! Daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu yapmak demek, gelişmekte olan ülkelerde insanların gözlerinin daha çok açılması demektir! Bu ise, kaçınılmaz olarak onların ekonomik taleplerine de yansıtacak, ücretlerinin artmasına yol açacaktır! Gelişmiş ülke yöneticileri, denize düşen yılanı sarılır hesabı umutlarını gelişmekte olan ülkelerdeki sınıf mücadelelerine bağlamışlardır! Buralarda sınıf mücadeleleri gelişecek, çalışanların ekonomik ve demokratik talepleri artacak ki, buraların küresel sermaye için eski çekiciliği kaybolsun, hatta mümkünse sermaye bu ortamdan rahatsız olup tekrar eski anavatanlarına geri dönsün! „Aç tavuk rüyasında darı görürmüş“ diye ne güzel söylemiş atalarımız!

Peki neden eğitime, bilimsel araştırmalara daha çok ağırlık vermek, vergi yasalarını vb. değiştirerek üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek zorundadır gelişmiş ülkeler? Bugün artık, bileşik kaplarda suyun akışını geriye çevirmenin mümkün olmadığı apaçık ortada duruyor. Yani gelişmiş ülke yöneticileri ne yapsalar, ne etseler üretim maliyetlerini gelişmekte olan ülkelereki düzeye indiremezler. Bu alanda onlarla rekabet edemezler. Rekabet mücadelesinde geride kalmamak için gelişmiş ülkelerin yapabileceği tek şey, üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek olmalıdır. Çünkü, ayda yüz elli dolara çalışan bir işçiyle ancak bir robot rekabet edebilir! Evet, üretim sürecine daha çok robotun girmesi de „işsizliğe“ çare olmayacak, hatta onu daha da arttıracaktır; ama bu durumda en azından işsizleri doyuracak daha fazla gelir kaynağına sahip olacaktır devlet! Eğitime, bilimsel araştırmalara ağırlık vererek, bu alanlara daha çok yatırım yapmak tek çıkış yoludur. Bugünü olmasa bile hiç olmazsa yarını kurtarmak için!

KÜRESELLEŞMENİN ÖTESİ

Küreselleşme sürecinin gelişme doğrultusunu azbuçuk görebiliyoruz artık. Küresel Bileşik kaplar Teorisine göre, suyun seviyesi bütün dünyada üç aşağı beş yukarı eşitlenene kadar bu böyle devam edecektir. Çin, Hindistan derken, daha sonra Afrika'yı da içine alarak küreselleşme süreci tamamlanacaktır. Peki sonra ne olacak? Yani artık yeni bir Çin, ya da Afrika kalmayınca ortada, o zaman ne olacak? Azami kâr yasası ortada durduğuna göre, bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza üretebilmek için o zaman ne yapacak sermaye? Rekabet mücadelesi o zaman nasıl gelişecek?

Bu işin iki yolu var! Birincisi şu: 18-19. yy'larda ulusal düzeyde gelişen serbest rekabetçi kapitalizm kendi içinde tekelleri yaratarak kendi zıttına dönüşmüş, ulus devletle bütünleşerek tekelci kapitalizm haline gelmişti. Bugünse gelişme ulusal düzeyde değil, küresel düzeyde oluyor, ama gene de şu soru ortada: serbest rekabet gene bir tekelleşmeye yol açar da, dünya bu sefer de küresel tekellerin egemenliği altına girer mi? Bir de tabii, artık bunun mümkün olmadığını, yolun bundan sonra düz olduğunu, serbest rekabetin yeni koşullarda da aynen devam edeceğini ve bu yolun kapitalizmi kendini inkârâ götüreceğini düşünenler var. Önce birinci ihtimali ele alalım ve şu soruyu soralım kendimize. Bugün küreselleşme süreci, küresel serbest rekabet mücadelesi yeni tip küresel bir tekelleşmeye yol açabilir mi?

YENİ TİP TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ

"Eğer küreselleşme bir spor olsaydı, durmadan tekrarlanan bir yüz metre koşusu olurdu" diyor Friedman! Ve devam ediyor: "Soğuk Savaş'ın tanımlayıcı endişesi, dünya çapında sabit ve istikrarlı bir mücadelede çok iyi tanıdığınız bir düşman tarafından yok edilme korkusuydu; küreselleşmenin tanımlayıcı endişesi ise göremediğiniz, dokunamadığınız ve hissedemediğiniz bir düşmandan gelebilecek hızlı değişim karşısındaki korkudur- işinizin, topluluğunuzun ya da işyerinizin en küçük istikrar taşımayan, adı sanı konmamış ekonomik ve teknolojik kuvvetlerce her an değiştirilebileceği korkusu.. Soğuk Savaş zamanında, Beyaz Saray'ı Kremlin'e bağlayan özel telefon hattına uzanırdık- bölünmüş de olsak, en azından birilerinin, yani bu iki süper gücün idareyi elinde tuttuğuna ilişkin bir semboldü bu. Küreselleşme çağında internete uzanıyoruz- hepimizin birbirine bağlı olduğuna, ama idarenin kimsenin elinde olmadığına ilişkin bir sembole".

Küresel serbest rekabetçi kapitalist dünya sisteminin "dağınık bir sistem" olduğunu söylemiştik. Belirli bir merkezi-yöneticisi olmayan bu "multiagent sistemin" "agent"leri sadece devletler olmadığı için bir tür birleşmiş milletler-devletler örgütü değildir bu! Devletleri, küresel faaliyet gösteren şirketleri, "süper güçlenmiş bireyleri", hatta sivil toplum örgütlerini de saymak gerekir bu arada. Ama küreselleşme çağının esas aktörü-unsuru bireydir. Hem de "süper güçlenmiş birey"! Bu ne mi demektir? Bu, bilginin ve teknolojinin bu kadar demokratikleştiği bir ortamda, birgün, hiç ummadığınız bir yerden birinin karşınıza yeni bir bilgiyle- buluşla çıkarak, çok kısa bir zamanda rekabet mücadelesinde sizin o ana kadar elde ettiğiniz bütün başarıları yok edebilecek bir güce erişebilmesi mümkündür demektir! İntel'in eski patronu Andy Grove'un küreselleşme çağı için, bu çağda "Yalnız Paranoyaklar Ayakta Kalır" demesinin anlamı budur! Yani, o an için pazar payı en büyük şirket siz bile olsanız, gene de kendinize fazla güvenmeyeceksiniz diyor Andy Grove! Acaba birisi beni takip mi ediyor diye durmadan arkasına bakarak yürüyen paranoyaklar gibi, mecbursunuz bir gözü arkada yürümeye diyor! Yani, etrafınızda görünen bir rakip olmasa bile, sanki varmış gibi hareket etmeye, kendi kendinizle rekabet etmeye mecbursunuz bu sistemde! Çünkü, hiç umulmadık bir köşeden her an bir rakip ortaya çıkabilir. Böyle bir süreçte ayakta kalabilmenin tek yolu herkesten daha çok araştırmaya geliştirmeye para ayırmak, bilgi üretimi sürecinde her zaman en önde koşmaktır. Ama bütün bunları yapsan bile gene de yüzde yüz garantisi yoktur bu işin! Bir örnek vereyim. Tam ben bu satırları yazıyordum ki, o gün gazetede bir haber: 27 yaşındaki Ajlan Mengü adında bir Türk genci, sağır ve dilsizlerin iletişim kurmalarını sağlayan bir alet geliştirmiş. Sessizliğin sesi-SOS-adı verilen bu cihaz

bileğe takılıyormuş. Tırnaklara yapıştırılan kum tanesi büyüklüğündeki nanoçipler de, sağır-dilsizin el hareketleri ile konuşmasını ses ve yazıya dönüştürebiliyormuş¹⁸. Hadi gelin de siz böyle bir ortamda “bilgi tekeli” oluşturun bakalım! Bu gence üç-beş kuruş verip elinden buluşunun patent hakkını satın alsan ve sonra da bunu eskiden olduğu gibi çekmeceye atsan ne olacak, bu şekilde üretici güçlerin gelişme sürecini engelleyebilecekmisin! Buna “kargalar bile güler”! Hadi A firması bunu yaptı diyelim, yani aldı bu bilgiyi ve çekmeceye attı! Bilginin bu kadar demokratikleştiği bir ortamda, benzer bir aleti bu sefer de Hans bilmem ne adında başka birinin geliştirmeyeceğini kim garanti edebilir? Onun da tutup bu bilgiyi B firmasına sattığını düşünelim. Ve diyelim ki, B firması da bu aleti üretilip satış rekorları kırmaya başladı, A'nın sahip olduğu eski teknolojiye dayalı eski ürünü piyasadan sildi süpürdü! Ne olacak şimdi A'nın halini! O bilgiyi alıp da çekmeceye atarken bütün bunların başına gelebileceğini hiç düşünmeyecek mi peki o! Eskiden bilgiyi çekmeceye attın mıydı ya iş bitiyordu. Çünkü üretici güçler daha bugünkü kadar gelişmemişti. Bilgi demokratikleşmemişti. Bilgiye ulaşabilenlerin sayısı sınırlıydı. Ve de en önemlisi, ulusal sınırlar içinde, ulus devlet gücünü kullanarak kontrol mekanizmasını çok iyi çalıştırabildiğin bir alanda olup bitiyordu bütün işler. Ulusal sınırların ötesindeki “dünya pazarları” denilen pazarlar ise nüfuz bölgeleriydi. Buralarda da zaten bilginin değil ulus devletinin sözü geçiyordu!

İçinde bulunduğumuz küreselleşme çağı'nda kendine o kadar fazla güvenmeyeceksin! En iyisi bende, onu ben üretiyorum, çünkü en yeni bilgilere sahip olan benim diyerek arkana bakmayı bıraktığın an'da bitersin bu çağ'da!

Ama biz gene de bir an için “küresel tekellerin” oluşmaya başladığını düşünelim! Böyle bir gelişme herşeyden önce küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin kendini inkârı anlamına gelirdi. Süreç geriye doğru işlemeye başlarken, önce buna karşı ulusal düzeyde reaksiyonlar oluşur, sonra da yıkılan eski duvarlar yeniden onarılmaya başlanırdı! Böyle birşey mümkün müdür? “Tarih bir tekerrürden mi ibarettir” yoksa!! Ha, belki mekanik düşünen burjuva “science fiction” yazarları bu türden senaryolar yazabilirler, ama gerçek hayatta „aynı ırmakta iki kez yıkanamazsınız“! Bill Gates, Microsoft'ta „tek bir şey bildiklerini“ söylüyor; o da, „dört yıl içinde yaptıkları her ürünün piyasadan silineceği! Tek sorun, onu piyasadan silen Microsoft mu, yoksa rakipleri mi olacağıdır! Eğer Microsoft olursa şirket zenginleşecektir. Eğer rakipleri olursa Microsoft'un başı derde girecektir.(T.Friedman)

Son bir çabayla, gene bir an için, o “science fiction” senaryolarına dönelim ve örneğin bütün cep telefonu şirketlerinin birleşerek tek bir dünya tekeli oluşturduklarını düşünelim, öyle ki, yeni bir teknik geliştiren bile artık rakip firma kalmadığı için bu bir işe yaramıyor! Böyle birşey mümkün değildir ama, az önce de belirttiğimiz gibi, iş bu noktaya gelirse eğer, yani film gerçekten geriye doğru sarılmaya başlarsa, bu durumda hemen küresel reaksiyonlar oluşmaya başlar. Ve sonunda da şu ya da bu biçimde mutlaka yeni rakipler ortaya çıkar. Hiç kimse çıkmazsa, küresel sivil toplum örgütleri karşı çıkar böyle bir gelişmeye. Hangi küresel sivil toplum örgütleri mi diyorsunuz? Siz gelecek için “küresel bilgi tekelleri” kehanetinde bulunursunuz da, ben, demokratikleşmenin bu kadar geliştiği-gelişmekte olduğu bir dünyada, gelecek, hem de yakın gelecek için güçlenmiş küresel sivil toplum örgütleri öngörüsünde bulunamaz mıyım! Belirleyici olan ne yeni „küresel tekellerin“ oluşması tehlikesidir, ne de başka birşey, belirleyici olan bilginin ve bilgi üretimi sürecinin demokratikleşmesidir. Ancak bunu engelleyebilirsiniz filmi geriye sarabilirsiniz! Haydi engelleyin interneti bakalım gücünüz yetiyorsa!

Ama hepsi bu kadar da değil! Serbest rekabetçi kapitalist bir işletme sisteminin gereklerine göre varolan, örgütlenen bir şirketle, tekeli kapitalist bir şirket arasında yapısal olarak çok büyük farklar vardır. Bu nedenle, bugün serbest rekabetçi işletme sistemine göre örgütlenmek zorunda olan küresel bir şirketin, yarın yapısal bir değişikliğe uğrayarak tekeli bir sistem haline gelebileceğini söylemek çok zordur. Üretici güçlerin, bilgi üretimi sürecinin gelişmesini değil, tekel egemenliğini esas alan tekeli kapitalist bir şirket, yapısal olarak

¹⁸ Hürriyet Gazetesi, 17 Ekim 2005...

merkeziyetçi olmak zorundadır. Çünkü bilgi yukardan aşağıya doğru tek yönde akar böyle bir şirkette. Çevre, merkezin aldığı kararları uygulamakla yükümlüdür. Serbest rekabetçi işletme sistemiyle çalışan küresel bir şirket ise, tam tersine, mümkün olduğu kadar demokratik olmak, karar verme mekanizmasını tabana yaymak zorundadır. Bilgi, yukardan aşağıya olduğu kadar, aşağıdan yukarıya doğru da akabilmelidir böyle bir yapıda. Çünkü, „günümüzün olağanüstü hızlı, olağanüstü karmaşık, olağanüstü geniş küreselleşme sisteminde, sorunların çoğunu çözmek için gerek duyulan bilginin büyük bölümü şirketlerin merkezlerinde değil, daha dış kademelerindeki insanların elinde bulunuyor.. Tekelci bir örgütün „sorun çözme“ anlayışı-yöntemi ise „dikte etmektir“. Demokratik bir ortamda olduğu gibi, etkileşerek sentez oluşturmak değildir. „İstenilen sonuç“ dikte edilerek elde edilir. Bilgiyi istediği gibi işleyen-değerlendiren merkez, yapılması gereken işleri belirler ve çevre de ancak kendisine verilen bu emirleri yerine getirmiş olur. Müşteriyle olan ilişkilerde de aynı esasa uyulur. Müşterinin hangi malı, hangi fiyata alacağını ona dikte eden tekelci şirkettir. Serbest rekabet ortamında gelişen küresel-demokratik bir şirkette ise, her düzeyde elde edilecek sonuçlar karşılıklı etkileşmelerle, sürece demokratik „katılım“la gerçekleşir. Çevreden alınan bilgi şirket içinde her düzeyde işlenerek merkeze doğru gider, öyle ki, giderekten böyle bir merkezin varlığı bile tartışmalı hale gelir! Pratik olarak merkez, multiagent bir sistemde bilgi işleme sürecinin koordine olduğu bir „merkez“-instanz- haline gelir.

Buradan çıkan sonuç şu oluyor: Bugün artık sadece bilgiye ulaşmanın, onu işlemenin ve bilgi sahibi olmanın demokratikleşmiş olması açısından değil, küresel dağınık bir sistemin esas elementinin gelişmiş birey olması açısından da, tekelci-merkeziyetçi bir örgüt-şirket yapısını ayakta tutmak mümkün değildir. Küresel olarak örgütlü bir yapıda yerel sorunlar ancak yerel düzeyde karar verme yetkisine sahip gelişmiş bireylerle çözülebilir. Tekelci bir örgütlenmede ise bireyin hiçbir önemi yoktur. Herşey merkezde başlar ve orada sona erer. Şirket hakkındaki bilgilerin şeffaf olduğu, en alttaki bir görevlinin bile bu bilgilere dayanarak kendi çapında karar mekanizmasına katıldığı bir yapıyla, bu bilgilerin bir sır gibi saklandığı tekelci bir yapı arasında uçurumlar kadar fark vardır. Bu yüzden, artık istenilse de, bugünkü rekabetçi küreselleşme sürecini kendi zıttına dönüştürerek, katı merkeziyetçi küresel tekelci yapılar yaratmak mümkün değildir!

GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR:BİLGİ TOPLUMU

O zaman geriye tek bir yol kalıyor! Küreselleşme sürecinin tamamlandığını, yani şu ya da bu şekilde yeryüzündeki bütün ülkelerin küresel bileşik kaplara bağlandığını, ve suyun-üretici güçlerin gelişme seviyesinin- bütün ülkelerde aşağı yukarı eşitlendiğini düşününüz. Ne olacak bu durumda, küresel rekabet mücadelesi ve buna bağlı olarak da üretici güçlerin gelişme süreci nasıl gelişecek bundan sonra?

Azami kâr yasası duruyor mu yerinde? Duruyor! Rekabet duruyor mu? Duruyor! O halde kim bir malı daha ucuza ve daha iyi kalitede üretebilirse gene o kazanacak! Doğru mu bu tesbit? Doğru! Peki, böyle bir durumda bir malı daha ucuza nasıl üreteceksin? Artık ücretlerin düşük olduğu bir Çin yok! Afrika'nın keşfi de çoktan gerilerde kalmış! Ne yapacaksın? En başta söylediğimiz gibi „geriye bir tek yol kalıyor“! Bilgi ve teknoloji üretimine daha da hız kazandıracaksın! Çünkü bu durumda artık, kim daha ileri teknik-daha çok robot kullanır hale gelirse onun üretim maliyetleri daha da düşecektir!

kendini Bir hata var mı bu mantıkta! Varsa hemen duralım! Ben göremiyorum! Devam ediyoruz:

İşte kapitalizmi inkâra götüren süreç budur. İşte „bilgi toplumuna“ giden yol budur.

Neden bilgi toplumu peki? Çünkü bu süreç, adım adım, bilginin sermayenin yerini alması sürecidir de ondan. Bilgi sermayenin yerini nasıl mı alacak? Bugün dünyada üretim sürecinde en çok robot kullanan ülkenin Japonya olduğunu, 2003 rakamlarıyla Japonya'da her on bin işçiye 350 robotun düştüğünü, söylemiştik. Daha sonra da 260 robotla Almanya geliyordu. Bu rakamlar bütün ülkelerde gittikçe artacak, bunun başka hiç yolu yok! Önümüzdeki beş-on yıl belki öyle astronomik oranlarda olmayacak bu artış, çünkü küresel bileşik kaplar henüz daha o eşitliği-dengeyi kurmakla meşgul bu arada. Sermaye henüz daha Çin'e gidiyor! Ama, suyun seviyesi eşitlendikten sonra, bu hız astronomik ölçülere varacak. **Ve giderekten, ilk planda kol işçiliği diye birşey kalmayacak artık. Proletaryanın yerini tamamen robotlar alacak! Sonra? Biliyorum hemen denecek ki, „evet kol işçiliği kalkacak ama, ya kafa-beyin işçiliği? O robotları programlayan kafa işçilerinin sayısı artacak bu sefer de. Ve kapitalizm sürüp gidecek“! Şurası kesin: Gidebildiği yere kadar gidecek kapitalizm! Yani, artı değer elde etmek mümkün olduğu sürece kapitalizm ve kapitalistler yok olmayacaklar! Ama bu işin de bir sınırı var. Bir kere az önceki mantık, yani kol işçilerinin yerini robotlar alırken kafa-beyin işçilerinin sayısının artacağı mantığı doğru değildir. Doğrudur çünkü, bilgi üretimi sürecinin ileri aşamalarında, insanların günlük ihtiyaçları gibi „basit şeylerin“ üretildiği alanlarda da kafa-beyin işçilerine hiç ihtiyaç kalmayacak artık! Robotlar sadece kol işçilerini değil, bugünkü kafa işçilerini de işsiz bırakacaklar! Program yapan robotlar üretilecek. Robotlar robotları kontrol edip yönetecek. Ve öyle olacak ki, insanların yeme, içme, giyim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını artık tamamen robotlar üretir hale gelecekler. İnsanlar ne mi yapacaklar? Bir kere sürecin bu aşamalarında artık öyle ulus-devletler vs. gibi ilkel oluşumlar tamamen ortadan kalkmış olacaklar! Bir tek dünya toplumu-insanlığı kalacak ortada. Birey mi dediniz? Birey, kapitalizmin, özel mülkiyetin gelişimi süreci içinde gelişmesinin en yüksek aşamasına eriştikçe adım adım toplumsal varlığın içinde kendi varlığında yok olacak. Dünya vatandaşlığı onun en son bireysel varoluş biçimi olacak. Ondan sonra artık, tıpkı ilkel komünal toplum içinde bir insan birey olarak varolmadan nasıl varoluyorsa, modern komünal toplum insanı da o şekilde varolur hale gelecek. Yani, toplumsal varlığın içinde, kendi varlığını toplumsal varlıkla birlikte oluşturabilir hale gelecek. İlkel sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçilirken özel mülkiyetle birlikte ortaya çıkan birey, özel mülkiyet yok olurken toplumsal varlığın içinde gene yok olacak.**

Artı değer mi, kapitalizm mi? Nedir onlar? İnsanlar geriye doğru baktıkları zaman böyle düşünecekler! İnsanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği bir toplumda ne artı değer olur, ne de kapitalizm. Kapitalizmin, bireyin, özel mülkiyetin gelişerek yok olmasının, gelişerek kendini inkârının ürünüdür bilgi toplumu.

Burada sözü Amerikalı robotik uzmanı Moravec'e bırakıyorum¹⁹:

“Nasıl ki, sürüngeçenler içgüdüleri tarafından yönetilirler, bunun gibi, birinci nesil robotları da sadece, eksplisit olarak nasıl programlanmışlarsa onları yapabilecek yeteneklere sahip olurlar... İkinci nesilden evrensel robotlar ise, 100 000 MIPS'lik²⁰ zeka ile bir fare düzeyine çıkarlar. Birinci nesilden farklı olarak, bunlarda uyum ve öğrenme yetenekleri de bulunur... Üçüncü nesil robotları, 5 million MIPS'lik zeka ile bir maymunun düzeyine erişirler. Daha hızlı

¹⁹] Moravec, H. (2000). Spektrum der Wissenschaft. Spezial, Nr. 01/2000: “Forschung im 21. Jahrhundert”; article: “Die Roboter werden uns überholen”.

²⁰ MIPS=Millions of Instructions per Second (bir saniyede kaç milyon işlemin yapıldığı).

öğrenme, basit de olsa, plan yaparak bunları uygulama yetenekleri gelişmiştir... 100 milyon MIPS'lik zeka düzeyleriyle dördüncü nesil robotları, insanlar gibi soyutlama ve genelleme yeteneklerine kavuşacaklardır... Şuna inanıyorum ki, bu robotlar hem zihinsel, hem de fiziksel olarak hayatın her alanında insanlara yetişeceklerdir.

Böyle bir gelişme, tabii içinde yaşadığımız toplumu da temellerinden değiştirecektir. Sahibi olmayan, içinde işçilerin yerine robotların çalıştığı, insanların sadece karmaşık kurallarla ve yönetim sorunlarıyla ilgilendiği, ama bugünkü anlamıyla çalışmanın olmadığı firmalar düşününüz. İnsanların, bugün birçok zengin ve emeklinin yaptığı gibi, günlerini sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirdikleri bir toplum düşününüz. Bu gidişle, 2050 yılında, yapay zekanın insanları geride bırakacağını söyleyebiliriz.”

Çok güzel! Aynen katılıyorum! Sınıflı toplumlar sürecinin yok olduğu, geleceğin “bilgi toplumunu” çok güzel anlatıyor yazar. Yazara göre, geleceğin bilgi toplumu artık kapitalist bir toplum değil. Burjuvazinin yerini bilginin, beyin gücünün, işçi sınıfının yerini de robotların aldığı bambaşka bir toplum geleceğin bilgi toplumu. Onbinlerce yıl ilkel bir sınıfsızlık içinde yaşayarak gelişen insanlık, daha sonra içine girdiği (yedi bin yıl gibi çok kısa bir süreyi kapsayan) sınıflı toplumlar sürecini de geride bırakıyor. Bilgi toplumu, insanlığın evrimi sürecinde, sınıflı toplumların en son biçimi olan kapitalist toplumun yerini alan, modern anlamda bir sınıfsız toplumdur.

Bütün bunlar hayal mi diyorsunuz!

Bugün, insanlığın ürettiği mal ve hizmetlerin sadece dörtte birinden yararlanabiliyor insanlar. Geriye kalan dörtte üçü ise başta silahlanmaya ayrılan pay olmak üzere çarçur olup gidiyor. Bir an için sadece silahlanmanın önüne geçildiğini düşününüz, bugün bile ne aç kalır ortada ne açıkta olan. Varın siz bir de insanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği geleceğin bilgi toplumunu düşünün. Herkesin herşeyi olduğu için, benim senin kavgası bitecek bir kere. Ben, sen kavgası olmayınca da yalan, ikiyüzlülük olmayacak.

Peki ne yapacak insanlar bilgi toplumunda? Temel ihtiyaçlarını robotlar üreteceğine göre insanlar ne yapacaklar? Yan gelip yatacaklar mı! Ya da spor yapıp, hobileriyle mi uğraşacaklar!!

Eğer Sistem Bilimi-İnformasyon İşleme Bilimi olmasaydı bu soruların cevapları en fazla bir tahmin, fantazi olarak kalırdı o kadar! Ama öyle değil işte. Bilimsel öngöründe bulunabilmek için iki önemli silah var artık bugün elimizde.

Şöyle düşünelim: İnsanlığın bilgi toplumuna erişmesi demek, elementlerini „dünya vatandaşı“²¹ insanlar“ın oluşturduğu bir dünya toplumunun-sisteminin oluşması demektir. Böyle bir dünya toplumunda „varolan“ tek gerçek artık „birey“ değil bu toplumsal varlıktır. Peki bu küresel toplumsal varlık nasıl varolacak, yani nasıl kendini üretecek? Çünkü bugünkü anlayışımıza göre insanlar ve toplumlar yaşamı devam ettirme mücadelesi içinde kendi varlıklarını üretirler, varolurlar. Bilgi toplumunda ise, insanların varolmak için gerekli olan temel ihtiyaçlarını artık robotlar ürettiği için, bilgi toplumu ve insanlar kendi biyolojik temel ihtiyaçlarını üretirken varolamazlar. Bu durumda, küresel bilgi toplumu-dünya insanlığı dış çevreyle, yani yerkürenin dışındaki evrenle ilişki-etkileşim içinde varolacaktır. Küresel bilgi toplumu yerküre kozasını delip kafasını dışarı çıkaran ve artık dış-çevreyle etkileşim-ilişki içinde varolan bir gerçekliktir. İnsanlar ne yapacaklar, neyle meşgul olacaklar demiştik! Böyle bir toplumda her insan artık bir “bilimadami” olacaktır! Bilim, bilimle uğraşmak bugün olduğu gibi „bilimadamlarının“ uğraşı olmaktan çıkacak, normal insanların uğraşısı haline gelecektir. Yetmez mi bu kadarı! Örneğin bana bugün ekmek parası kazanmak için gidip dönercilik

²¹ Burada kullandığımız „vatandaş“ kavramının bir sistemin elementi olmaktan başka bir anlamı yoktur. Çünkü bilgi toplumunun vatandaşı birey statüsünde değildir artık. Böyle bir toplumda toplumdan ayrı bir varlık olarak bir birey-vatandaş düşünülemez.

yapmak o kadar ilkel bir çaba olarak görünüyor ki, eğer bunu yapmak zorunda kalmam da bütün vaktimi bilgi üretmeye ayırabilseydim, ah bir ayırabilseydim!..

GELECEKTEN BAHSEDİYORDUK DEĞİL Mİ..

Gordon Moore..İntel'in kurucusu, aynı zamanda da integral devreleri bulan kişi. 1965 yılında, integral devrelerde kullanılan transistörlerin yüzeylerinin her oniki ayda bir (yeni bir chip generasyonunun devreye girmesiyle birlikte) %50 azalacağını söylüyordu [23]. Daha sonra bunu 24 ayla düzeltti. Bugün "Moore Yasası" diye anılan bu gelişmeyi daha iyi kavrayabilmek için aşağıdaki rakamlara bir göz atalım:

"1972 yılında Intel'in en yeni bilgisayar chipindeki transistör sayısı 3500 müş. Bu sayı 1974 de 6000'e, 1978 de 29000'e, 1982 de 134000'e, 1985 de 275000'e, 1989 da 1200000'e 1993 de 3100000'e, 1995 de 5500000'e ve 1997 de de 7500000'e çıkıyor"²².

Buradan çıkan sonuç şudur: Her 24 ayda bir integral devrelerdeki transistör sayısı ikiye katlanıyor. Tabi buna bağlı olarak, bu devrelerin çalışma hızları da artmaktadır.

Peki bu gelişme nereye-ne zamana kadar böyle devam edecektir? Yapılan tahminlere göre bu sürecin daha en azından 15 yıl bu şekilde devam edeceği söyleniyor. Ama sonra zorunlu olarak bu paradigmanın sona ermesi gerekiyor. Çünkü artık bundan sonra transistörlerin izolasyon tabakaları ancak birkaç atom kalınlığına kadar inmiş olacaktır. Bunları artık alışlagelen yöntemlerle daha da küçültmek mümkün değildir. Peki sonra? Moore Yasası'nın işlerliği sona mı eriyor artık bundan sonra?

Hayır! Bu tarihten sonra, şu an kullanılan digital bilgisayarlar yerlerini kuantum bilgisayarlarına bırakacaktır. İnfomasyon artık daha başka biçimlerde kayıt altına alınacak, sıfır ve birlerle, "on" ve "off" larla çalışan dijital bilgisayarların yerine bambaşka yöntemlerle çalışan kuantum bilgisayarları geçecektir. Daha şimdiden bu yönde çok önemli gelişmeler olduğunu da söyleyebiliriz. Bu durumda gelişme çok daha hızlanıyor tabi, çünkü, digital bilgisayar tekniği kuantum tekniğinin yanında çocuk oyuncağı gibi kalıyor. Burada bu sürecin ayrıntılarına girecek değiliz elbet, konumuz bu değil; bu nedenle, kuantum bilgisayarlarını bir yana bırakarak biz gene klasik yöntemlere dönelim, ve sanki, gelişme 2020 lerden sonra da, digital teknikle-Moore Yasası'na göre devam edecekmiş gibi düşünerek işin nerelere varabileceğine bakalım..Kuantum tekniğinin bu süreci çok daha kısaltacağını şu an için hesaba katmıyoruz..

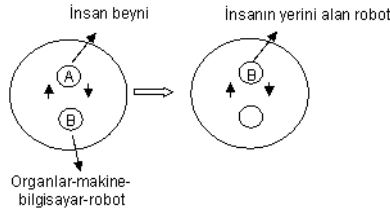
"İnsan beyninde takriben 100 Milyar nöron bulunuyor. Bir nöronun başka bir nöronla en azından 1000 sinaptik bağlantıya sahip olduğunu da düşünürsek, beyinde aşağı yukarı 100 trilyon bağlantı olduğu ortaya çıkar. Bu bağlantıların hepsinin belirli bir anda işlem yeteneğine sahip olduğunu gözönüne alırsak da, beyinde, 100 trilyon işlem yeteneği olan bağlantının bulunduğunu söyleyebiliriz. Paralel çalışma yeteneği beyinin en büyük avantajıdır (örneğin, bir nesnenin tanınması esnasında, çeşitli alt sistemlerin nesneye ilişkin farklı özellikleri aynı anda değerlendirebilmeleri), bu nedenle, bu kadar bağlantının paralel çalışma açısından hiçte küçümsenecek bir rakam olmadığı söylenebilir. Ama, seri çalışma yöntemiyle çözülebilecek bir problem ortaya çıktığı zaman durum değişiyor; bu durumda artık beyinin oldukça yavaş çalışan bir bilgisayar olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü beyindeki her bir bağlantı-sinaps- ancak saniyede 200 operasyon yapabilir. Bu, paralel çalışma için belki yeterli bir rakamdır, ama seri çalışma açısından öyle değil".

Şöyle düşünelim: "Beyindeki 100 trilyon bağlantının-sinapsın- herbirinin saniyede 200 işlem yapabileceğini düşünürsek, beynin bir saniyede yapabileceği toplam işlem sayısının $20 \cdot 10^{15}$

²² Ray Kurzweil, (2001), "Homo Sapiens, Leben im 21. Jahrhundert Was bleibt vom Menschen? Econ Taschenbuch, Köln-Deutschland

olduğunu buluruz. Bu durumda, şu anki sürece bakarak, normal bir bilgisayarın bu rakama 2020-25 yıllarında erişeceğini söyleyebiliriz. Yani, en geç 2025 yılında, normal bir bilgisayarın işlem kapasitesi-yeteneği insan beyninin işlem yeteneğine yetişiyor. Bunun, bu tarihten itibaren her on yılda bir, 2^{10} kat daha artacağını da hesaplarsak, 2030-35 lerde bir bilgisayarın işlem yeteneğinin normal bir köyde bulunan insanların toplam beyin kapasitesine, 2050 de ABD de bulunan insanların toplam beyin kapasitesine, 2099 da da (dünyanın o zaman 10 milyar olacağını düşünürsek), dünyadaki bütün insanların beyin kapasitelerinin toplamından bir milyar kez daha fazla olacağını söyleyebiliriz” (a.g.e)

Bu rakamlar ne anlama geliyor? Bütün bunlardan, 21.yy'ın sonlarına doğru insanın yok olacağı, yerini her açıdan daha gelişmiş robotlara-bilgisayar makinelere-bırakacağı sonucunu mu çıkarmak gerekiyor! Bu şekilde düşünen bilimadamları çok! Yapay Zeka'da “kuvvetli çözüm” deniyor buna. Şöyle düşünüyorlar:

Ama bu şekil, bu tür bir “diyalektik anlayışı” bize hiçte yabancı değil, öyle değil mi! Gelişmeyi ilerlemeyi, sisteminin içindeki karşıt kutbun, mevcut durumu temsil eden dominant kutbu alterek onun yerine geçmesiyle açıklayan bir “diyalektik” anlayışı değil mi bu!

Şu cümleyi dikkatle okuyunuz: “Herşey kendi içinde kendi zıttını yaratır; ve zamanla, gelişmeye, ilerlemeye bağlı olarak onun tarafından (yani, kendi içinde gelişen bu zıttı tarafından) yok edilir; yeni, bu şekilde eskinin içinde doğup gelişerek onun yerini almış olur; gelişmenin ilerlemenin diyalektiği, şeylerin kendini inkârı sürecinin mantığı budur”.

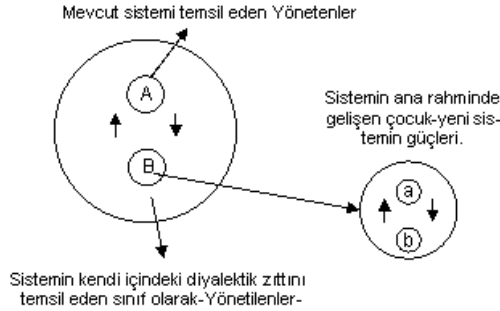
Bu cümledeki her kelimenin altına imzamı atabilirim! Çünkü, ister adına diyalektik yöntem deyiniz, ister evrensel oluşumun temel yasası, herş var bu cümlenin içinde! Ama bir şartla! Bütün bunların (bu cümlenin) ne anlama geldiğini çok iyi kavramak şartıyla!. Çünkü, aynı cümleyi son derece farklı bir şekilde-mekanik olarak yorumlamak da mümkündür! Şöyle:

“Herşey kendi içinde kendi zıttını yaratarak onunla birlikte varolmuyor mu”; evet! O halde biz de buradan yola çıkalım, çünkü kilit cümle budur! Ne demek isteniyor burada; adım adım ilerleyerek problemi çözmeye çalışalım: Herşey bir sistem midir, evet! Her sistem de kendi içinde A ve B gibi iki karşıt kutuptan oluşmuyor mu, ona da evet! O halde, yukardaki cümleyi şöyle mi anlayacağız: “Herşey” derken kastettiğimiz bir şey, yani bir nesne, özünde, A ile ifade edilen bir varlıktır (objektif-mutlak bir gerçeklik olarak); ve bu varlık, daima, kendi içinde kendi zıttı olarak bir B’yi yaratarak onunla birlikte varolmaktadır. Yani bizim sistem veya bir şey dediğimiz bir nesne, özünde, biri A, diğeri de B olarak iki ayrı DNA yapısına sahip iki ayrı varlıktır, ama, iki ayrı varlığı temsil eden bu “zıtlar” birlikte-birarada bulunarak “birşey” dediğimiz nesnelere-varlıkları meydana getiriyorlar. “Herşey kendi içinde kendi zıttıyla birlikte bulunur-onunla birlikte varolur” cümlesinden çıkan birinci anlam budur; cümlenin görünüşe bakıldığı zaman ortaya çıkan anlamı-mekanik yorumu budur.

Ama, bu “görünüşün” biraz altına inerek, olayı gerçek boyutlarıyla ele almaya çalıştığımız zaman durum farklılaşıyor, ortaya bambaşka bir tablo çıkıyor! Bütün “dünya görüşü”, herşey bir anda değişiyor! Nasıl mı? Bu öyle bir bilmece ki, aslında çok basit ama benim tam otuzbeş yılımı aldı onu çözmek! Şöyle:

Kendi içinde A ve B gibi iki karşıt kutuptan oluşan sistem gerçekliğinin (biz bunu bir AB sistemi olarak ifade ediyoruz) bir bütün olduğu (yani A ve B’nin birbirlerinden ayrı olarak

düşünülemeyecekleri), bu nedenle, bir sistemin bir bütün olarak kendi içindeki zıttından bahsedince, bundan, A ile B arasındaki zıtlığın değil, bir bütün olarak AB sistemiyle, bu sistemin ana rahminde onun diyalektik zıttı olarak gelişen başka-yeni bir sistem arasındaki zıtlığın anlaşılması gerekir.

Feodalizmden kapitalizme geçiş örneğini ele alırken bütün bunları çok açık bir şekilde görmüştük. Feodallerle serfler-köylüler arasındaki zıtlık-çelişki, bir AB sistemi olarak feodalizmin kendi içindeki çelişkidir. Burjuvazi ise, feodal sistemin ana rahminde gelişen başka bir sistemi temsil etmektedir. Bu yüzden de, bir bütün olarak feodal toplumun “zıttı” köylüler değil, feodal toplumun içinde onun diyalektik inkârı olarak gelişen kapitalist toplumdur. Feodallerle burjuvazi arasındaki çelişkinin kaynağı da budur. **Feodaller feodal toplumu, burjuvazi de kapitalist toplumu temsil eden egemen sınıflar oldukları için, bu iki sınıf arasındaki çelişki bir AB sistemi olarak aynı sistemin kendi içindeki bir çelişki değildir. Özünde iki ayrı sistem arasındaki çelişkidir. Bu nedenle, “herşey kendi içinde kendi zıttıyla birlikte varolur” ifadesinden, “bir şey” olan feodal toplumun, kendi içinde (ana rahminde), kendi zıttı-inkârı olarak kapitalist toplumu yaratarak, onunla birlikte varolduğunu anlamak gerekir.**

Gene bir AB sistemi olarak doğa-insan sistemini ele alalım. Burada da gene, doğayla (A) insan (B) arasındaki çelişki, aynen feodallerle köylüler, ya da burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çelişki gibi sistemin kendi içindeki bir çelişkidir. Yani bunlar birbirlerinden ayrı olarak düşünülemezler. Bir “doğa” var da, bir de onun dışından, ondan bağımsız bir “insan” var diye düşünemeyiz. Organizma söz konusu olduğu zaman da bu çelişki beyinle organlar arasındaki çelişkidir. Diğer organlardan ayrı bir beyin, ya da tersi düşünülemez! Doğa-İnsan sisteminde dominant kutup doğa iken, sistemin içindeki karşıt kutup da insandır (organizma açısından da bu beyin ve diğer organlar şeklinde oluyor). **Peki bu durumda, insanın evriminden, insanın doğayı keşfetmesinden ne anlayacağız? Sistemin içindeki karşıt kutup olan insanın “doğayı egemenliği altına almasını” mı! Diyalektik yöntemin mekanik yorumundan çıkan sonuç budur! Sistemin (doğa-insan sisteminin) içindeki karşıt kutup insan olduğu için, gelişmenin belirli bir noktasında insan doğayı egemenliği altına alıyor, problemin mekanik çözümünden çıkan sonuç budur! İşçi sınıfı nasıl ki gelişmenin belirli bir noktasında burjuvaziyi aldederek kendi egemenliğini ilan edecekse, aynı diyalektikle, birgün insan da doğa üzerinde egemen olacaktır! Mekanik materyalist-diyalektiğin mantığı budur! Bilgisayarlar, makineler, robotlar öyle büyük bir hızla geliştireyorlar ki, günün birinde robotlar insanı egemenliği altına alacak, insan kendi zıttı tarafından yok edilecektir. Bu da aynı “diyalektiğin” sonucu!**

Bir AB sistemi olarak doğa-insan sisteminin, evrensel diyalektiğe uygun olarak nasıl geliştiğini şöyle açıklayabiliriz: Doğa-insan sisteminde insan, sistemin içindeki karşıt kutup olarak, aynı zamanda sistemin ana rahmini de temsil eder. Bu yüzden, sistemin diyalektik inkârı olan bebek (benim “bilinçli doğa” adını verdiğim, doğanın bilincine varmış, bu anlamda da insan olarak kendi varlığında yok olmuş, insanın diyalektik devamı olan varlık) onun, yani insanın içinde gelişir. Bu “yeni oluşum”, yani “bilinçli doğa”, insanın yerini alan bir bilgisayar değildir! O bir sentezdir. Doğa-İnsan etkileşmesinin ürünüdür. Kendi bilincine varmış Doğadır o! Ne kadar gelişmiş olursa olsun, kendi başına bir bilgisayar son tahlilde bir makinedir. Ve

bütün makineler gibi o da insanın organlarının bir uzantısıdır. Bilinçli doğa ise, bu anlamda bir makine olmuyor. **Evet o, bugünkü klasik anlamıyla bir insan da değildir artık, ama “bir bilgisayar-makine” hiç değildir. Babasının “insan” annesinin de bilgisayar olduğu bir çocuktur o. Doğa'nın kendi bilincine vardığı “bilinçli doğa”dır...**

Bilinçli doğa'yla bir makineyi-bir robotu, çok gelişmiş bir bilgisayarı- birbirinden ayıran temel özellik bunların bir saniyede yaptıkları işlem sayısı olamaz! Evet, bir bilgisayar 21.yy'ın ortalarına doğru bu açıdan insanı çok gerilerde bırakacaktır. Bu açık! Ama bu, bilgisayarın-robotların insanın yerini alacağı anlamına gelmiyor! Neden mi? Ne kadar gelişmiş olursa olsun bir bilgisayar-robot için yaşamı devam ettirme mücadelesi diye birşey söz konusu değildir de ondan!. Evet, enerjisi biten bir robot da gidip bunu yenileyebilir, yani bu şekilde programlanmış olabilir, ama yaşamı devam ettirmek sadece bu değildir ki! Yaşamı devam ettirmek dediğimiz süreç varoluş sürecinin kendisidir. İnsan (ve bütün diğer canlılar) çevreyle-doğayla etkileşerek (buna yaşamı devam ettirmek diyoruz) varoluyorlar; kimliklerini bu mücadele içinde oluşturuyorlar. Bir robotun ise, ne bir kimliğe, ne de varolmak için böyle bir mücadeleye ihtiyacı vardır, olmayacaktır da! Herşeyi bilen ve insanın yerini alacağı söylenen bir robot ortaya çıktığı-üretildiği- zaman, bu robot, hangi yaşamı devam ettirme mücadelesiyle kendine bir kimlik oluşturacaktır ki! Örneğin böyle bir robotun çevre sorunu diye bir sorunu mu olacaktır, iklim değişikliğine karşı mücadele mi edecektir bu robotlar? Neden etsinler ki, iklim sıcak olmuş, soğuk olmuş ne farkedecek bir robot için; ya da hava kirli olmuş temiz olmuş ne farkedecek?..Bence olay çok açık! Makineler-robotlar, bilgisayarlar, insanın uzuvlarının uzantısından başka birşey değildir. İnsan doğayı bildikçe doğa-insan sistemi kendini üreterek gelişiyor, insan da kendi içinde bu gelişmeyi temsil ediyor. Çünkü o sistemin ana rahmini temsil ediyor. Sistem, kendi inkârını kendi içindeki ana rahminde geliştiriyor. Ve bu sürecin belirli bir aşamasında da artık klasik anlamıyla insan diye birşey kalmıyor ortada; doğayı-ve kendini- bilen insan, doğa-insan sisteminin çocuğu olarak kendini doğuruyor, insan doğan çocuğun varlığında yok oluyor. Olay budur.

Bundan sonra tartışacağımız konular artık bu çocuğun nasıl doğacağına yönelik olacaktır!...

KÜRESEL MUHALEFETİN DOĞUŞU-BUGÜNÜ YARINA BAĞLAYAN YOLLAR

Çalışmanın bu kısmını sona bırakmamın nedeni önce büyük tabloyu ortaya koyabilmektir. Çünkü ancak o zaman, yani ancak büyük tablo gözümüzün önünde olursa ve nereye doğru gittiğimizi bilirsek bugünü yarına bağlayan yolları bulabiliriz.

Ne demek bu onu açalım: Bilişsel faaliyet, bir hedefe ulaşmak için plan yaparak problem çözmek demektir. Günlük hayatın içinde plan yaparak ulaşmak istediğimiz amaçlarımız, yaşamı devam ettirme mücadelesinde, o anın içinde oluşan zorunluluklardan ve imkânlardan kaynaklanır. Ve biz bu yolda yürürken, her zaman öyle büyük tabloya falan bakmayız! Çünkü, o büyük tablodaki hedefle o an içinde bulunduğumuz nokta arasındaki mesafe o kadar çok basamaklara ayrılmıştır ki, merdivenin en tepesini görmek, hatta kafamızı kaldırıp bakmak bile anlamsız görünür! Problem o an önümüze nasıl çıkıyorsa onu çözmekle uğraşırız. Ve onu çözerken de ister farkında olalım, ister olmayalım hedefe doğru giden o merdivenin bir basamağını daha çıkmış oluruz. Peki, madem ki ne yaparsan yap, yani hangi problemi çözmekle uğraşırsan uğraş, hangi yoldan gidersen git, bütün yollar aynı yere çıkıyor, o zaman ne lüzum var büyük tabloyla uğraşmaya? Madem ki nereye gittiğimizi bilsek de bilmesek de hep aynı hedefe doğru yürüyoruz, o halde niye uğraşıyoruz illâ ki bu yolu aydınlatmaya? Nereye gittiğimizi bilmek için neden o kadar çaba sarfediyoruz? Hedefe vardığımız zaman nasıl olsa göreceğiz onu! Öyle değil mi!

Bir amaca ulaşmak için yapılması gereken işlerin toplamına program denilir. Bir bilgisayar programının esası da budur. Yol basamaklara ayrılır. Her basamağı çıkmak için nelerin yapılması gerektiği belirlenir ve sonra da bütün basamaklara ilişkin yapılan bu planlar biraraya getirilerek program ortaya çıkarılır. Bu açıdan bakarsak her insan, kendi yaşam

süresi boyunca, insanlığın bir büyük programı gerçekleştirme mücadelesinde, bundan kendi payına düşen küçük bir kısmı gerçekleştirmeye çalışmakla meşguldür. Bütün insanların, ne yaparlarsa yapsınlar, nasıl yaşarlarsa yaşasınlar, son tahlilde yaptıkları budur. **Özgürlük, zorunlu olarak gerçekleşmesi gereken sonuca giden yolda, sayısız ihtimallerin bireyler tarafından tesadüfen gerçekleştirilerek ilerlenilmesidir.** Yani, nereye doğru gittiğini bilsen de bilmesen de gittiğin yer aynı. Aradaki fark, nereye gittiğini bilen insanın yolunun kısa olmasında, ya da, yanan bir meşale gibi yolunu aydınlatarak ilerlediği için önünü görerek gitmesinde. Yoksa, karanlıkta da yol alsan, o geniş çerçeve içinde sağa sola saparak da gitsen tek bir yol var gidecek. İnsanlar, „dere tepe düz gittik“ diyerek bütün hayatları boyunca dönüp dolaşıp „bir arpa boyu yol“ da gitmiş olabilirler, önünü görerek çok daha fazla mesafe almış da olabilirler. Ama, gerçek olan şudur ki, hiç kimse o hedefe tek başına varamaz! Çünkü ancak bir bütün olarak ulaşılabilir oraya. Bu nedenle, hedefi görüpte o hedefe doğru gidenlerin aydınlattıkları yol, diğer insanlar için de yol gösterici olur o kadar. Yoksa kimse kimseyi zorla yola sokamaz!

Şimdiye kadar, bu yolun neresinde bulunuyoruz sorusuna cevap aramakla uğraştık. Ve artık nerede bulunduğumuzu biliyoruz. Küreselleşme sürecinin tam göbeğindeyiz. Bu yolun bizi nereye götüreceğini de gördük. Varacağımız yer modern komünal bilgi toplumu. Yani, şöyle ya da böyle, bütün yollar oraya çıkıyor! Bu hedefe ulaşmaya karşı da çıksan gene oraya gidiyorsun! Yani kimisi gerisin geri yürüyerek, hayır olmaz diyerek gidiyor, kimisi de güle oynaya! Burjuvaziyi düşünelim! Azami kâr hedefine doğru koşarken biryandan da bilgi toplumuna doğru koştuğunun farkında değil! Yani bugünün içindeki varoluş mücadelesinin kendi yokoluşunu hazırladığının farkında değil! Ama farkında olsa, nereye gittiğini bilse, gitmiyorum mu diyecek! Diyemez ki! Azami kâr'dan, artı değerden vazgeçerse yapabilir bunu ancak! Kent kurucu feodaller kendilerini yok etmek, burjuva yaratmak, kapitalizmi geliştirmek için mi yapmışlardı bunu!

KÜRESELLEŞMEYE KARŞI MUHALEFET

Ama sadece burjuvazi mi, istemeye istemeye o hedefe doğru ilerleyen! Bir de „küreselleşme karşıtları“ var! Küreselleşme sürecinin mülksüzleştirdiği insanların direnişi-reaksiyonu var. Direnerek, karşı çıkarak o sürecin içinde yer alanlar, aynı hedefe doğru onu durdurmak isteyerek gidenler var! Biraz açalım, ne demek bu, „onu durdurmak isteyerek onunla birlikte gitmek“ sözünü:

Arabaya biniyorsunuz, kontak anahtarını çevirip çalıştırıyorsunuz, niyetiniz alışverişe gitmek. Tam, gaz verip de ilerleyeceğiniz an, oturduğunuz koltukta geriye doğru itildiğinizi hissedersiniz. Bir durumdan başka bir duruma geçerken atalet direnciyle bu geçişe karşı direnir vücudunuz. Bütün bunları üçüncü çalışmada ayrıntılı olarak inceledik. Kısaca özetleyelim: Yerküreyle (A) sizin aranızda (B) oluşan (AB) sistemi „ilk durum“da denge halindedir. Gaz verip de ileri doğru itildiğiniz an bu denge bozuluyor. Bir yanda sizi ileri doğru iten kuvvet, diğer yanda da eski durumu muhafaza etmek için buna karşı direnen „atalet kuvveti“. Aslında „atalet kuvveti“ diye gerçek bir kuvvet yok ortada tabii! Bu, kuvvet olmayan kuvvet, sizi ileri doğru iten kuvvete karşı mevcut durumu muhafaza etmek isterken izafi olarak ortaya çıkıyor. Sonuç: eski denge durumu dirense de arabanız hızlanıyor ve diyelim ki, sonra saatte elli kilometrelik bir hıza ulaşıyorsunuz ve artık hep bu hızla yolunuza devam ediyorsunuz. Birden, artık koltukta geriye doğru itilmediğinizi hissedersiniz. Çünkü artık yeni bir denge oluşmuştur. Bir durumdan bir başka duruma geçerken ortaya çıkan direnç-reaksiyon ortadan kalkmıştır.

Bir durumdan bir başka duruma geçişin diyalektiği evrenseldir. Toplumsal düzeyde geçerlidir. Belirli bir üretim ilişkisiyle karakterize olunan bir toplum biçiminden bir başka toplum biçimine geçerken, ya da, „gelişmiş“-„azgelişmiş“ çeşitli ulus-devletlerden oluşan bir dünyadan, bütün ülkeleri birbirine bağlayan küresel bir dünya sistemine geçilirken de hep aynı diyalektiktir karşımıza çıkan.

Ulus-devlet toplumsal bir denge durumudur. Sistemin kendi içindeki dengeyi sağlayan da devlettir tabi. Yoksa eşitlikçi bir sistem olduğu için bir denge hali değildir söz konusu olan! Sistemin kendine göre bir mantığı, bir kendini yeniden üretim biçimi vardır. Devlet de bu sürecin içinde oluşur. Üretim ilişkisi genel olarak kapitalist üretim ilişkisidir, ama bu giderekten, ulusal duvarların içinde, devletçi-tekelci bir işletme sistemi haline dönüşür. Küreselleşme süreci ortaya çıkıpta bu süreç ulusal duvarları yıkmaya başlayınca, eski tekelci-devletçi işletme sisteminin yerini küresel serbest rekabetçi bir işletme sistemi almaya başlayınca, kendi varlıklarını eski denge içinde oluşturan unsurlar-güçler bu sürece karşı çıkmaya başlarlar. Karşı çıkanların başında, eski denge durumu içinde egemen sınıf konumunda olan devlet sınıfı gelir. Nasıl karşı çıkmasınlar ki, toprak hızla ayaklarının altından kaymaktadır bunların. Sahip oldukları iktidarı, gücü kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Bir an için, koordinat sisteminin merkezini bunların üzerine koyarsak, yani dünyaya onların gözünüyle bakarsak olay apaçık ortaya çıkar. Onlara göre “ülke elden gitmekte, emperyalizme, yabancılara satılmaktadır “!

Ama sadece onlar değildir bu sürece karşı çıkanlar. Devlete bağlı işyerlerinde çalışan işçileri, mevcut devletçi düzen içinde çağdışı sübvansiyonlara alışmış köylüleri, hantal bir devlet yapısı içinde “salla başını al maaşını çalışan “ memurları, ve bir de tabi, “yerli malı yurdun malı her Türk onu kullanmalı” mantığıyla ulusal sınırlar içinde tekel olarak varolmaya alışmış olan burjuva gruplarını da saymak gerekir bu arada (geri teknolojiyle üretim yapan, ama tekel halinde oldukları için kendilerini yenileme gereğini duymayan, 19-20.yy anlamında “milli” olan burjuvalardan bahsediyoruz); bütün bunların hepsi ortak bir cephe oluşturarak küreselleşme karşısındaki yerlerini alırlar.

Gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan ve çağ dışı eski ulus-devlet yapısını korumaktan başka hiç bir amacı olmayan bu muhalefet gerici bir muhalefettir ve hiç bir şansı yoktur. Çünkü küreselleşme süreci ve küresel bileşik kaplar aslında bu ülkelerin, bu ülkelerde yaşayan insanların lehine işlemektedir. Çünkü evet, küreselleşme eski yapıyı yıkıyor ama, bunun yerine yeni daha modern bir yapıyı da beraberinde getiriyor. Evet, küreselleşme ilk planda birçok insanı mülksüzleştiriyor, ama kısa zamanda bu insanları yeni alanlarda iş-güç sahibi de yapıyor. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerdeki direnç uzun soluklu olamaz. Yeni sürecin nimetleri kitlelere ulaşmaya başladıkça eskiyi muhafaza etmek isteyenlerin gücü azalacaktır.

Gelişmiş ülkelerde ise durum biraz daha farklı. Direnişin özü aynı aslında. Aradaki fark şu ki, sermaye geliştirmekte olan ülkelere yöneldiği için buralarda yeni yatırım olmuyor, her geçen gün daha da büyüyen bir işsizler ordusu ortaya çıkıyor. Buna bir de, robotların işinden ettiği işsizleri de eklersek, durumun vehameti daha da anlaşılır hale gelecektir. Ve işin ilginç yanı, bu işsizler ordusu için hiçbir umut ışığı da görünmemektedir ortada. **Yani, küreselleşme süreci geliştirmekte olan ülke insanları için yeni iş olanakları yaratırken, gelişmiş ülke insanlarını işsiz güçsüz durumuna sokmaktadır. Ve bu insanlar da tabi buna karşı tepki duyuyorlar.** Gerçi şimdilik kimseden pek fazla bir ses çıktığı yok; sendikaların üzerine ölü toprağı dökülmüş sanki; insanlarla konuştuğunuz zaman da öyle, bir çaresizlik duygusu hakim, tepkiden çok bir umutsuzluk hakim insanlarda. Bunun nedeni de çok açık:

Birincisi şu: Yatırım olmayınca yeni iş yerleri de açılmıyor. Alıyor adam fabrikayı sırtına, götürüyor Polonya'ya kuruyor, Çin'e kuruyor! Ne yapacaksın buna karşı! Gitme deyip önünü kesemezsin ki!

İkinci nedense tarihsel, biraz da suçluluk duygusu belki! Gelişmiş ülkelerdeki yaşam düzeyinin yüksek olmasında tekelci kapitalizm-sömürgecilik- döneminde sömürgelerden elde edilen artı değerlerin de payı vardır. Çünkü, bir biçimde gelişmiş ülke halkları-işçileri de alıyorlardı bu sömürüden paylarını! Ve o zaman kimsenin de fazla sesi çıkmıyordu! Şimdi çark tersine dönüpte sermaye alıp başını gitmeye başlayınca, kendi kaderlerini sermayeye bağlamış olan bu insanlar bir tür terkedilmişlik duygusu içine girdiler! Bu durum ne kadar

sürer belli değil, ama en azından şimdilik böyle. Yakın zamanda büyük kitlesel gösteriler falan da beklemiyorum ben! Kim yapacak ki bunu? Halâ elinde işi olanları unutun! Onlar kendilerini şanslı sayıyorlar. İşsizler mi direnecek? Direnseler neyi değiştirecekler ki! Sermayeyi geri mi getirebilecekler! En fazla bir lumpen tepkisine dönüşebilir bu, kuru öfkeye, yakıp yıkma şekline! Ulus devlet, ülke dışında yatırım yapan küresel firmalardan-zenginlerden daha çok vergi almaya kalksa, bu sefer ülkeyi de terkeder gider bunlar diye korkuluyor! Gider de yani! Ne olacak ki, gider Çin vatandaşı olurlar Siemens'in patronları! Yani öyle eskisi gibi ulusal bağ falan kalmadı ki artık! Almanya'da SPD'nin başkanı Müntefering "zenginler biraz da vatan sevgisiyle hareket etsinler, ülkeye yatırım yapsınlar" diyecek oldu kıyamet koptu!

SİSTEMİN KENDİ İÇİNDEKİ MUHALEFET

Küreselleşme bir süreç. Bütün ülkeleri, insanları birbirine bağlayan tek bir dünya sisteminin-toplumunun oluşumu süreci. Bu sürece karşı oluşan "duygusal reaksiyonların"-direnmenin diyalektiğini de yukarda gördük. Küreselleşme sürecinin mülksüzleştirdiği kesimlerin eski ulus-devlet zeminini muhafaza etmeye yönelik çabaları bunlar. **Ama bir de, sistemin kendi içindeki, kendi iç çelişkilerinden kaynaklanan muhalefet var. Küreselleşmenin, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olduğunu gören, bu anlamda da ona sahip çıkan, onu destekleyen; ama öte yandan da, onun kendi iç çelişkilerinden yola çıkarak onu eleştiren; küreselleşmenin sadece sermayenin küreselleşmesi olayı olmadığını, bir bütün olarak üretici güçlerin küreselleştiğini ortaya koyan, yapıcı, eleştirirken sistemi geliştirici, küresel kapitalist sistemin ana rahminde gelişen bilgi toplumu güçlerinin soldan-muhalefeti var.** Ne demek bu, "eleştirirken geliştirici muhalefet" onu görelim:

Serbest rekabetçi kapitalizm bir toplumsal işletme sistemidir. Ve çok basit birkaç kuraldan oluşur. Rakiplerinden daha ucuza ve daha iyi kalitede mallar üreterek daha çok satmak, azami kâr elde etmek. Bir kapitalistin dünya görüşünü belirleyen ilkeler bunlardır. Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olduğu için ürünün de sahibi olan kapitalist bu amacını gerçekleştirebilmek için "üretim maliyetlerini" mümkün olduğu kadar düşük tutmak zorundadır. Yani hammaddeyi mümkün olduğu kadar ucuza elde edebilmeli, işçi ücretlerini mümkün olduğu kadar az tutmayı başarmalıdır vb. Bunun dışında hiçbir şey ilgilendirmez onu. Üretim faaliyeti esnasında oluşan atıklarla doğa mahvoluyormuş, işçiler aldıkları ücretle geçinmiyorlarmış bütün bunlar onun sorunu değildir. Onun görevi üretimin maliyetini minimuma indirebilmektir.

Öte yandan ürün kolektif olarak elde edilen bir sonuçtur, bir sentezdir. Ürünü bir çocuğa benzetirsek, her çocuğun bir anası bir de babası vardır! Toplumsal üretim süreci de aynen böyledir. Ürün, bir açıdan toplumla çevre-doğa arasındaki etkileşimin sonucudur. Yani, babası doğaysa anası da toplum olan bir çocuktur. Ama o aynı zamanda toplumsal bir oluşumdur da. İşveren ve işçinin birlikte ürettikleri bir çocuktur. Çocuğu birlikte yapıyorsun, çünkü kimse tek başına yapamaz bu işi! Ama daha sonra, birlikte ürettiğin sistemin diğer kutbunu yok varsayıyorsun, ya da sana bağlı bir uzuv, bir üretim aracı, bir alet olarak görüyorsun. Üretmek için hammaddeyi işlemen lazım. Hammadde ise doğa. Ama bir yandan da onu tahrip ediyorsun. Çünkü o anki çıkarını düşünüyorsun sadece. O an rakibinden daha ucuza üretebilmen lâzım, sadece bunu düşünüyorsun. İş uzatıp da doğa'yı da düşünmeye kalksan, zehirli gazlara karşı filtre taktırsan, kirli atıkları rasgele doğaya bırakmayıp arıtma tesisleri falan kursan, bunlar hep masraf, üretimin maliyetini arttırıcı şeyler. Sen bunlarla uğraşmaya kalkarsan rakiplerin seni geçebilir. Bu nedenle sadece kendini düşünmek zorundasın, yoksa bu işi götüremezsin. Serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin ilkeleri bunlardır.

Sistemin kendi içindeki muhalefet (global-sol muhalefet) işte tam bu noktada ortaya çıkıyor. Çünkü, üretimin toplumsal karakteriyle, yani üretim faaliyetinin kolektif bir faaliyet olmasıyla,

üretim araçlarının ve ürünün özel mülkiyeti arasındaki çelişki sürece tam bu noktada damgasını vuruyor. Sonuç:

1.Toplumsal düzeyde, global boyutlarda yeni tip bir sınıf mücadelesi pratiği ortaya çıkacaktır.

2-Doğa'yla olan ilişkilerde de, doğa'nın ağzı dili olmadığı için, onun çevre kirliliği, yaşamın ve üretim faaliyetinin doğal koşullarının bozulması gibi reaksiyonlarına sahip çıkan, bunları sınıf mücadelesi süreciyle birleştiren çevreci bir muhalefet çizgisi gelişecektir. Gelişiyor da zaten.

17-20.yy'larda kapitalizmin gelişimi ulusal düzeyde olduğu için sermaye ile emek (insanla doğa) arasındaki ilişki de ulus-devlet çerçevesi içinde kendine bir yol çiziyordu. Bir yanda azami kâr peşinde koşan sermaye, bunun karşısında da, sınıf mücadelesi yoluyla kendi çıkarlarını koruyan çalışanlar vardı. Bu iki karşıt kutup arasındaki etkileşme belirli bir denge oluşturuyor, gelişme sürecinin basamakları bu şekilde çıkılıyordu. Sistem politik olarak da bu gelişme diyalektiğine uygun bir yapıya sahipti. Bir yanda sermayenin çıkarlarını savunan ulusal "sağ" partiler, diğer yanda da, çalışanların haklarını savunan ulusal "sol" partiler vardı.

Bugün ise, küreselleşme süreciyle birlikte durum artık tamamen değişmiştir. Değişmiştir, çünkü artık kapitalizmin gelişme platformu farklıdır. Sermayenin küreselleşmesiyle birlikte problemlerin çözümü de küresel bir karakter kazanmıştır. **Bugün artık, küresel boyutları içinde ele almadan, sadece ulusal düzeyde kalarak, ne sınıf mücadelesine ilişkin problemleri çözmek mümkündür, ne de global düzeyde ortaya çıkan çevre sorunlarını çözmek. Karşında oynak bir sermaye varken, azıcık sıkıştırdın mı, "fazla üstüme gelmeyin alır fabrikayı götürür başka yerde kurarım" diyebilen, ve gerçekten de bunu yapabilen bir sermaye varken, sadece ulusal düzeyde kalarak sınıf mücadelesi falan veremezsiniz. Gene aynı şekilde, sadece ulusal düzeyde kalarak hiçbir çevre sorununu çözmek de mümkün değildir. Diyelim ki sen tek başına çevre dostu bir politika izlemeye karar verdin, ama diğerleri bunu takmıyor. Ne olacak bu durumda? Sen nasıl ödeyeceksin bunun maliyetini. Sen fabrikana filtre takıyorsun, bu senin üretim maliyetini arttırıyor, ama diğerleri takmadığı için aynı malı senden daha ucuza satabiliyorlar ve bu yüzden de senin önüne geçiyorlar..Olmaz ki bu. Bu iş böyle yürümez. Bütün ülkeleri kucaklayan bir çevre politikası olması lazım, ve herkesin de buna uyması gerekir. Kim uymuyorsa da onu tecrit edeceksin. Bütün gücünü bu noktada yoğunlaştıracaksın. Global-çevreci bir muhalefetin fonksiyonu burada ortaya çıkıyor.**

Deniyor ki, "evet bugün sermaye küreselleşmiştir ama, emek halâ ulusal sınırların içindedir". Yani emeğin de, sermaye gibi küresel olarak serbestçe dolaşımı söz konusu değildir. Bu yanlıştır, olaya bu şekilde yaklaşmak tamamen mekaniktir, halâ, ulusal sınırların ötesinde düşünmemenin bir sonucudur! Atı alan Üsküdar'ı geçmiş, sermaye küresel bileşik kapları yaratarak ülkeleri birbirine bağlamış, Brezilya'da öksürsen Türkiye'de sarsılıyorsun, Çin'de üşütsen Amerika'da doktora gidip grip aşısı yaptırıyorsun da, "sol" halâ "emeğin serbest dolaşım hakkının olmamasından", bu yüzden de ulusal sınırlar içinde kaldığından bahsediyor! Bunun adı çağ dışı kalmaktır, tükenmektir, körlüktür!

Çok açık koyalım olayı: "Üstüme fazla gelmeyin, alır fabrikayı götürür Çin'e kurarım" diyen, ve bu dediğini de yapabilen bir işverene karşı hangi ulusal-sol politikayla nereye kadar giderek sorun çözebilirsiniz bugün? "Emekçilerin çalışma koşullarını düzeltmek"mi? Nasıl? Elinde sınıf mücadelesi silâhın olmadan hiçbir şey yapamazsın! İşçiler, sendikalar da bunu bildikleri için sesleri solukları çıkmıyor! Böyle bir ortamda sol-muhalefet olur mu? Almanya'da yeni sol parti kuruldu gördük! Hepsi palavra, biz iktidara gelince zenginlerden daha çok vergi alıp herkese iş sağlayacağız diyorlar! Kulağa hoş gelen, boş, ulusalcı-"solcu" lâflar bunlar!

Nasıl alıyorsun fazla vergiyi! Adam açıkça ilân ediyor, üstüme fazla gelerseniz çeker giderim diyor! Polis zoruyla mı durduraksınız sermayeyi!

Emeğin küreselleşmesi demek, işçilerin ülkeler arasında serbest dolaşımı demek değildir! Bir Çinli işçiyle bir Alman işçi arasında ne fark var ki! Ulusal aidiyetleri mi farklı? Görüyorsunuz olay gelip ulusalcılığa, ulusal sınırlar içinde düşünmeye varıyor! Önce bunu değiştireceğiz. Küresel düşüneceğiz. Çinliymiş, Almanmış, Brezilyalıymış, Türkmüş demeden küresel emek kavramına alıştıracacağız kendimizi. “Emeğin serbest dolaşımı” söz konusu olsaydı bugünkünden daha farklı bir durum mu olacaktı sanki? **Üretici güçlerin küresel düzeyde nasıl geliştiğine bakarken, tek tek ülkelerin küresel bileşik kaplar içindeki yerleri de gözönüne alınarak oluşturulacak yerel politikaları küresel bütünle birleştirerek küresel bir muhalefet yaratılmalıdır. Küresel sermayenin karşısında küresel düzeyde sınıf mücadelesini örgütleyecek küresel bir muhalefetten bahsediyoruz. Kapitalizmin gelişmesine, üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesine karşı çıkarak kolaycılığa kaçan reaksiyoner-ulusalcı bir muhalefet-“sol” değildir bu! Tam tersine, küreselleşme sürecine sahip çıkan, hatta bu yoldaki gelişmeleri yetersiz bulup, yolun daha da açılması için gerekirse ulusalcı derebeylerine karşı global sermayeyle işbirliği bile yapabilen, ama bunu yaparken de, dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun sermayenin karşısında çalışanların haklarını savunan, küresel boyutta mücadeleleri örgütleyebilen küresel bir muhalefetten bahsediyoruz. Sermayenin, serbes rekabetin doğayı tahrip edişine karşı küresel olarak mücadele eden bir çevreci bir soldan bahsediyoruz. Küresel düzeyde silahlanmaya karşı çıkan, küresel barışı savunmayı temel politika haline getiren bir sol dan.**

NEREDEN BAŞLAMALI

Bizim kuşağın gençliği emperyalizme karşı mücadeleyle geçti. “Ho Ho Hoşiminh, daha fazla Vietnam Ernesto’ya bin selam” diye bağırarak geçti! Daha şurda 1980’lerde bile üç yüz dört yüz bin kişinin katıldığı barış mitingleri yapıldı! Dünyanın her yerinde her an barış için yüzbinler ayaktaydı. Ne oldu şimdi, niye kimsenin sesi çıkmıyor! Sosyalist sistem yıkılınca herşey bitti mi? Bugün Amerika Kyoto anlaşmasını imzalamadığı için küresel düzeyde çevrenin korunmasına ilişkin uluslararası anlaşmalar yürürlüğe konamıyor²³. Dünyamız her geçen gün mahvoluyor. Buzullar eriyor, doğal felâketler bir çığ gibi büyüyor, neden bu kadar duyarsızız. Hani nerde sol? Bütün bu küresel problemlerin çözümü için mücadeleyi gündeme almadan, ulusal sınırların içinde kalarak, ulus devletin kuyruğuna takılıp küreselleşme karşıtlığı yapmayla solcu olunmaz!

Ama sadece sol partiler mi, sendikalar da acınacak durumda! Ulusal sınırların ötesini göremedikleri için, sınıf mücadelesinin küresel boyutlarını göremedikleri için, onlar da ulus devlet sınırları içine hapsolmuş haldeler bugün. Ulus devletle birlikte güneşin altındaki kar gibi eriyip gidiyorlar onlar da. Kimse görmüyor mu bütün bunları? Çin’de bir işçi ayda yüz dolara çalıştırılırken sen Almanya’da daha iyi çalışma koşulları için mücadele edemezsin artık, kimse görmüyor mu bu gerçeği! Sınıf mücadelesine küresel olarak bakabilen sendikal örgütlenmelere ihtiyaç var bugün. Elindeki bütün olanakları seferber ederek, bir Hindistan’daki, Çin’deki vb. emekçilerin yardımına koşacaksınız! Kendi ülkedeki sendikal mücadeleyle gelişmekte olan ülkelerdeki demokrasi, insan hakları mücadelesi arasındaki bağı görmek zorundasın. Halâ kiş uykusunda olan o “Uluslararası Çalışma Örgütlerini” bir an önce uyandırmak gerekiyor. Küresel kitlesel gösterilerle insanları, çalışanları sarsmak uyandırmak gerekiyor. Ama öyle bazı “küreselleşme karşıtlarının” yaptıkları gibi sağa sola saldırarak, küresel bir lumpen kültür yaratarak değil! Gelişmeye, ilerlemeye karşı çıkmadan, elimizden işimizi alıyorlar diye robotlara karşı savaş ilân etmeden, ideolojik körlüğe saplanmadan yapmak gerekiyor bunu.

²³ Geçen yıl güya yeni çevre anlaşması imzalandı, ama içi boş kaldı, fazla ileri gidilemedi...

NASIL YAPMALI-KÜRESEL BİR SOL HAREKETİN ÖRGÜTLENME İLKELERİ

Peki, küresel düzeyde etkinlik gösterecek böyle bir sol, küresel emek hareketi nasıl örgütlenecektir? Kim örgütleyecek bunu? Nasıl bir örgüt olacak bu? Yeni tür bir internasyona-le mi ihtiyaç var?

Çok karmaşık gibi görünen bu sorunun cevabı çok basittir aslında! Küreselleşme sürecine bakınız, küresel sermayeye bakınız! O nasıl örgütleniyorsa, küresel emek hareketi de öyle örgütlenmelidir!

Küresel sermaye sistemi dağınık bir sistemdir²⁴. Elementlerini ülkelerin, şirketlerin ve sermaye sahibi bireylerin oluşturduğu dağınık bir sistemdir. Öyle merkezi bir yapısı, merkezde oturan bir yöneticisi falan da yoktur bu sistemin. Sistemin her unsuru kendi içinde bağımsız-otonom faaliyet gösteren bir agent'tir. Bunların bütün yaptığı küresel serbest rekabetçi kapitalist bir işletme sisteminin kurallarına göre hareket etmekten ibarettir. Tıpkı, gene dağınık bir sistem olan interneti kullanan bireylerin yaptıkları gibi. Ortak bir bilgi temeli var sistemin, tek tek elementler de bu ortak bilgiyi kullanarak informasyonu işleyip sonuçlar üretiyorlar.

İşte, küresel emek hareketinin yapması gereken de aynen budur. Nasıl sermayeyi örgütleyen-birleştiren ortak küresel bir kapitalist kültür-işletme sistemi varsa, küresel emek hareketi de aynı şekilde küresel bir emek kültürü-işletme sistemi etrafında dağınık bir sistem olarak örgütlenmelidir. Bu örgütün üyeleri bütün dünyanın çalışan insanları, sivil toplum örgütleri, ulusal düzeyde faaliyet gösteren siyasi partiler olacaktır. Bunların her biri kendi içinde bağımsız-otonom agentler olduğu için yapılacak tek iş küresel ortak bir bilgi-ilkeler temeli yaratılmasından ibarettir. Bu bilgi-bu bilinç herkesin hafızasında olduğundan başka hiçbir özel merkeze-merkezi bir örgüte de ihtiyaç duyulmayacaktır. Şüphesiz küresel bir eylem örgütlenirken şu ya da bu sivil toplum örgütü, ya da siyasi parti veya birey-bireyler grubu buna öncülük yapabilir, yapmalıdır da. Ama bu o eyleme özgü bir merkezi örgütlenmedir. Eylem sona erince bu "merkez"de ortadan kaybolur. Gerçek merkez her agentin hafızasındaki küresel bilginin içindedir. Ve bu da küresel olarak internet aracılığıyla temsil olunmalıdır. Böylece, kendiliğinden her zaman eyleme hazır, bireylerin tamamen özgürce sahiplendiği, katıldığı, küresel bir örgütün dağınık bir sistem yapısı içinde, küresel bir merkezi oluşacaktır.

Küreselleşme sürecinin başlangıcının çok eskilere uzandığını söylemiştik. Bu süreç aynı zamanda küresel bir emek kültürünün-bilgi birikiminin yaratılması sürecidir de. Bu nedenle, bugün artık ulusal kabuklarını kırarak küresel bir güç haline gelen burjuvazinin karşısında emekçilerin de aynı yolu izlemesi gerekiyor! Kelebeğin kozasını delip dışarıya bakması gerekiyor artık! Bütün ülkelerin emekçilerinin, çalışanlarının ulusal zincirlerini kırıp, küresel dünyaya küresel bir bilinçle bakmayı öğrenmesi gerekiyor! Bilgi toplumu küresel mücadele ortamının içinden doğacaktır!

MARKSİZM VE Bİ LGİ TOPLUMUNU YARATMANIN DİYALEKTİĞİ

"Allah peygamberleri arkasında asabiyyet-aşiret gücü olanlardan seçer" diyordu İbni Haldun! Ne demek mi istiyordu bununla? Şöyle cevap verelim: Her çocuğun bir anası vardır!..Hiçbir çocuk kendinde şey olarak-kendiliğinden varolmaz; bir önceki sürecin içinden çıkar, onun sonucu olur! Annenin görevi ise sadece ana rahminde çocuğu doğuma hazırlamakla sınırlı değildir. Doğumdan sonra da bir süre onun koruyucusudur o. Ama daha sonra, çocuk büyüse de ana gene anadır, çocuğu, onun varlığında yok olduğu geleceğidir çünkü! Varoluşunun amacını, yaşamı boyunca verdiği bütün mücadelelerin sonucunu görür onda..

²⁴„Dağınık sistemler“ konusunu bu çalışma boyunca yeterince inceledik. Ayrıca bu konuda 4. çalışmaya da bakılabilir.

Bilgi toplumu-modern sınıfsız toplum da öyle kendiliğinden ortaya çıkmıyor! Çünkü, küresel kapitalist sistemin ana rahminde oluşan bir bebektir o da! O bebeği kendi içinde taşıyan, katlanılması zor doğum sancularına göğüs gererek onu yaratan-doğuran ise küresel emek güçleridir; kolay değil, yedi bin yıllık inkârın inkârını doğurmak! Eğer bugün işçi sınıfı bilgi toplumu doğarken güneşin altındaki kar gibi eriyerek yok oluyorsa, bu “yokoluş” onun zaferidir. Çünkü o üretirken, doğururken, yokolurken yeniden varoluyor.

Emekçi sınıfların baskıya, sömürüye karşı mücadelesi toplumsal varlığın ve gelişmenin itici gücüdür. Bilişsel Toplum Bilimi terminolojisiyle bunlara Toplumsal Duygusal Reaksiyonlar (Emotionale Reaktionen) diyoruz. Duygusal reaksiyonlar bütün canlıların kendilerini gerçekleştirme biçimidir. Yaşamı devam ettirme sürecinin ürünü olan bu reaksiyonları gerçekleştirirken, gerçekleştirebildikleri için varolur bütün canlılar. Bu, insanlar için de, hayvanlar için de böyledir. Bu nedenle duygusal reaksiyonları varoluşun gerçekleşme biçimi olarak da ifade edebiliriz.

Ama insanları ve insan toplumlarını diğer canlılardan-hayvanlardan ayıran bir diğer özellik daha var; o da bilgi üretimi süreci (cognitive processing). Eğer duygusal reaksiyonları bir evin temeline benzetirsek, bilgi üretimi süreci de bu evin üst katıdır. Her an, başka bir nesneye ilişkin olarak yeniden üretilen nefis-benlik, bu nesneye ilişkin olarak gelen informasyonun işlenmesi sonucunda organizmanın mevcut durumunu muhafaza edebilmek için oluşturduğu bir reaksiyondan başka birşey değildir. Yani, varoluş binasının temeli böyle atılır. İnsanlar ve insan toplumları, bunu takiben, bu temelin üzerine bir kat daha çıkararak, buna ek olarak bir de bilişsel kimlik oluştururlar.

Duygusal reaksiyonlardan neyin kastedildiği açık. Özü, etkiye karşı tepki bunun. Etki, işimize gelen birşeyse bu “sevinmek” şeklinde gerçekleşir, yok eğer organizmamız için kötü-olumsuz birşeyse de buna da “kızarız”! Bazan üzülürüz, bazan heyecanlanırız, bazan sinirleniriz, bazan birşey hoşumuza gider, bazan birşeyden öğreniriz vb. Bütün bunların hepsi duygusal reaksiyonlardır. Bilgi üretimi süreci (cognitive processing) ise plan yapmak ve problem çözmektir. Ama kim yapıyor bu planı, kim çözüyor problemi? Ben! Ben kimim? Benliğimiz, “self”-“selbst” adını verdiğimiz nefsimiz, duygusal reaksiyonlarla atılan ilk temeldir dedik. Bu temel üzerinde, plan yapıp problem çözerek üst katı inşa ederken oluşan kimliğimiz ise bizi insan yapan bilişsel kimliğimiz oluyor.

İnsanların ya da toplumların çocukluk, gelişme, olgunluk çağlarından bahsederken bunun altında yatan şey, onların kimliklerinin oluşmasında bilişsel sürecin ne oranda belirleyici olduğudur. Çocukluk ve delikanlılık çağları daha çok duygusal reaksiyonların geliştiği çağlardır. İnsanlar, bu reaksiyonlar içinde, duygusal deneyimlerle kendi kimliklerini ararlar. Olgunluk çağı ise bilişsel kimliğin, yani duygusal reaksiyonlar üzerinde bilişsel kontrolün ağır basmaya başladığı çağlardır...

Marksizm işçi sınıfının delikanlılık çağı ideolojisidir. İşçi sınıfının kimliğini oluşturan duygusal reaksiyonlarla bilişsel süreç arasındaki ilişkilerde bu dönemde duygusal reaksiyonlar daha ağır basar. Baskıya, sömürüye karşı kurtuluşun yolu belirlenirken duygusal reaksiyonlar öne çıkar. Ama bu son derece normaldir! Kim anasının karnından bilgi üretmek doğuyor ki, bilgi üretimi sürecine giden yol duygusal deneyimlerden geçiyor. İnsanlığın varoluş süreci de zaten doğa'nın kendi bilincini üretmesi sürecinin duygusal reaksiyonlarla örülen altyapısı değil midir? Yani bilme sürecinin diyalektiği böyle. Önce etkileşerek varoluyorsun. Senin “varlığım” dediğin şey, her objeye-nesneye karşı yeniden oluşan bir reaksiyon; bu anlamda bir reaksiyonlar zinciri varoluş. Sonra da bu süreç içinde bilgi üretmeye başlıyorsun. Olay bundan ibarettir.

gördüler, onunla yarınları yaratmak umuduyla mücadele ederek varoldular. Emekçi sınıflar bilgi toplumu bebeğini onun içinde geliştirip büyüttüler. Marksizm bizim anamızdır. Ama biz de artık onun inkârı olarak doğan ve kendi ayakları üzerinde yürüyebilir hale gelen o çocuk olmalıyız; bilgi toplumunun bilimini yaratabilmeliyiz.

DEVİRİMİN ÖNCÜ GÜCÜ BİLİM İNSANLARIDIR

Çocuğu doğuran ve büyüten ananın verdiği-vereceği mücadeleler bilgi toplumuna geçişte devrimin altyapısıdır; ama devrimin öncü gücü, onu temsil eden, yaratan ve örgütleyen esas güç bu temel üzerinde yükselen bilim insanlarının çabası olacaktır.

Kimdir bu biliminsanları, ne yapıyor bugün bunlar?

Bilim insanları bilgiyi üreten insanlardır. Ama, kim üretiyor bilgiyi, sadece üniversitelerdeki öğretim üyeleri, profesörler, ya da Silikon Vadisinde çalışanlar mı? Onlar da üretiyorlar tabii; ama bilginin ve teknolojinin demokratikleştiği bugünkü dünyada, bilim insanları artık akademik kariyer sahibi insanlarla sınırlı değildir. Çünkü bilim artık bütün insanlığın malı haline gelmiştir. Sıradan, hiçbir akademik kariyeri olmayan bir insan bile bugün isterse dünyanın her yerinde üretilen bilgileri bir anda bilgisayarının ekranına indirebilir. Bir MIT de, bir Oxford'da yapılan çalışmalara anında birinci elden sahip olabilir. Tek birşey yeter bunun için: Önünü görebilmek ve motivasyon! Yani istemek, bilgiye açlık duymak, bilginin nelere kadir olduğunu görebilmek yeter. Ama birşey daha gerekli tabii: Korkmamak, cesur olmak, bilgiyle kuşanarak bilgi toplumunun bir savaşçısı olunabileceğinin bilincine varmak. Bu insanlar dünyanın her yerinde var bugün. Harıl harıl bilgisayarlarının başında kafa patlatan, bilgi üretmeye çalışan insanları kastediyorum. Kapitalistlerin milyarlarca dolar harcayarak kurdukları araştırma-geliştirme enstitülerinde çalışan insanlardır bilgi toplumunun öncüleri. Bütün mesele, bu insanların yaptıkları işin bilincine varabilmelerinde yatıyor. Bugün, ürettikleri bilgiyi kapitalistlere satan bu insanların çabaları aydınlatıyor bilgi toplumuna giden yolu. **Ve ben diyorum ki, ey bilim insanları, üretmeye, yaratmaya devam edin, ama bunu yaparken dünyamızı yok olmaya götüren kapitalist çılgınlığı da görün! Silikon Vadisindeki arkadaşlarınız gibi kendinize yeni bir koza örüp onun içine kapanmayın. Madem ki üreten, yaratan sizlersiniz, politik gerçeklere karşı da ilgisiz kalmayın! Unutmayın ki bu dünya herkesten çok sizindir, bilginin gücünü kullanarak, onu yok etmek isteyenlere karşı durmayı öğrenin”!**